

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Δ.Π.Μ.Σ. ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Καταναλωτικά Δάνεια και η Διαχείρισή τους

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΑ Α.Μ.10/09

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΝΟΥΛΑΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού
διπλώματος ειδίκευσης στη Διοίκηση Επιχειρήσεων
(με εξειδίκευση στη Χρηματοοικονομική Διοίκηση)

**ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010**

Για την ολοκλήρωση αυτής της διπλωματικής εργασίας, εκτός από την προσωπική μου προσπάθεια, πολύ σημαντική ήταν η βοήθεια ορισμένων ανθρώπων, τους οποίους θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά.

Πρώτα απ' όλα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Καθηγητή μου κ. Αθανάσιο Νούλα, ο οποίος ως επιβλέπων καθηγητής, αλλά και ως καθηγητής στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα με βοήθησε να εμπλουτίσω τις γνώσεις μου και να μάθω να τις χρησιμοποιώ σωστά.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος και τους συναδέλφους-φοιτητές για την πολύ καλή συνεργασία μας και πάνω από όλα την οικογένειά μου για την αμέριστη συμπαράσταση και υποστήριξη σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου και ειδικότερα κατά τη διάρκεια της διπλωματικής εργασίας!

Περιεχόμενα

1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Καταναλωτικά Δάνεια.....8

- 1. 1. Ορισμός Καταναλωτικών Δανείων.....8
- 1. 2. Κατηγορίες Καταναλωτικών Δανείων.....8
- 1. 3. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Καταναλωτικών Δανείων.....10
- 1. 4. Επιτόκια Καταναλωτικών Δανείων.....11
- 1. 5. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Σταθερού και Κυμαινόμενου
Επιτοκίου.....12

2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Διαδικασία Χορήγησης Καταναλωτικών Δανείων.....13

- 2. 1. Δικαιολογητικά για την Έκδοση Καταναλωτικών Δανείων.....13
- 2. 2. Υποβολή Αίτησης στο Κατάστημα.....13
- 2. 3. Εγκεκριμένες Αιτήσεις.....14
- 2. 4. Ανάλυση Ποσού Δανείου.....14

3. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Κριτήρια Χορήγησης.....15

- 3. 1. Δικαιούχοι Καταναλωτικών Δανείων.....15
- 3. 2. Εξατομικευμένη Τιμολόγηση.....15
- 3. 3. Υποκειμενική Ανάλυση Πιστοληπτικής Ικανότητας.....17
 - 3. 3. 1. Τα πέντε C της Πίστωσης (5 Cs of credit).....17
 - 3. 3. 2. Campari & Ice.....18
- 3. 4. Μοντέλο Βαθμολόγησης Συμπεριφοράς.....19

4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Κίνδυνοι Καταναλωτικών Δανείων και η Διαχείρισή τους.....21

- 4. 1. Ορισμός Κινδύνου.....21
- 4. 2. Υπολογισμός Έκθεσης στον Πιστωτικό Κίνδυνο.....22
- 4. 3. Υποκατηγορίες Κινδύνων.....22
- 4. 4. Συστήματα Διαβάθμισης Κινδύνου.....24
 - 4. 4. 1. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Συστημάτων Διαβάθμισης.....24
- 4. 5. Μέθοδοι αξιολόγησης.....25
 - 4. 5. 1. Εξειδικευμένες Εταιρίες.....26
- 4. 6. Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων της ATEbank A.E.....26

4. 6. 1. Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΔΚ).....	27
4. 6. 2. Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού-Παθητικού (ALCO).....	27
4. 6. 3. Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου.....	28
4. 6. 4. Σύστημα Αξιολόγησης Πελάτη.....	29
4. 6. 5. Μέθοδοι Αξιολόγησης Πελάτη.....	30
4. 6. 6. Εξέταση Ικανότητας Εξυπηρέτησης Υποχρεώσεων Πελάτη.....	30
4. 6. 7. Διασφαλίσεις – Καλύμματα.....	32
4. 7. Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων EFG EURObank A.E.....	32
4. 7. 1. Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου.....	33
4. 8. Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων Τράπεζας Πειραιώς.....	33
4. 8. 1. Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου.....	34
4. 8. 2. Μέτρηση και Παρακολούθηση Πιστωτικού Κινδύνου.....	34
4. 8. 3. Τεχνικές Μείωσης Πιστωτικού Κινδύνου.....	35
4. 9. Ο Κίνδυνος του Καταναλωτή.....	36
4. 9. 1. Οργανισμός Εργατικής Εστίας (ΟΕΕ).....	37
4. 9. 2. Ενημέρωση του Καταναλωτή.....	38
4. 9. 3. Απαιτούμενη Έρευνα από τον Καταναλωτή.....	38
4. 9. 4. Νομοθεσία και Ενώσεις Καταναλωτών	39
4. 9. 5. Αρχή Υπεύθυνου Δανεισμού.....	40
4. 10. Ασφάλιση Δανειολήπτη.....	42

5. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Πορεία των Καταναλωτικών Δανείων από το 2003 μέχρι

σήμερα.....	44
5. 1. Εισαγωγικά Στοιχεία.....	44
5. 2. Ανάλυση από το 2003 έως το 2007.....	45
5. 2. 1. Στροφή στα Δάνεια με Προσημείωση.....	49
5. 2. 2. Δανεισμός Νοικοκυριών και Εισοδήματα.....	51
5. 3. Ανάλυση από το 2008 έως σήμερα.....	52
5. 4. Επιτόκια Καταναλωτικών Δανείων.....	56

6. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Θεσπισμένοι Κανόνες για τα Καταναλωτικά Δάνεια.....58

6. 1. Νέοι Ευρωπαϊκοί Κανόνες για τα Καταναλωτικά Δάνεια (05/02/2008).....	58
6. 2. Νέο Κανονιστικό Πλαίσιο για την Καταναλωτική Πίστη.....	60

7. Συμπεράσματα.....	64
Βιβλιογραφία.....	66

Περίληψη

Τα καταναλωτικά δάνεια είναι δάνεια που χορηγούνται για την κάλυψη προσωπικών αναγκών και την αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών. Τα ποσά που χορηγούνται δεν ξεπερνούν τις 25.000 ευρώ και το 65% του ποσού της αίτησης. Υπάρχουν πολλά είδη καταναλωτικών δανείων, ανάλογα με τον αιτιολογία αίτησης. Η πιο διαδεδομένη όμως είναι η συγκέντρωση οφειλών, που προσφέρει χαμηλότερα επιτόκια και καλύτερους όρους. Τα καταναλωτικά δάνεια δίνουν στον δανειολήπτη την ευκαιρία για περισσότερες και ακριβότερες αγορές. Μπορεί όμως να οδηγήσουν σε αδυναμία εξόφλησης και συσσώρευση χρεών. Υπάρχει η επιλογή ανάμεσα σε σταθερό επιτόκιο, σε κυμαινόμενο και σε συνδυασμό και των δύο.

Δικαιούχοι είναι όλα τα φυσικά πρόσωπα, που υποβάλλουν φορολογική δήλωση. Για την εξέταση της κάθε αίτησης και την έγκρισή ή απόρριψή της γίνεται η εξατομικευμένη τιμολόγηση. Η κάθε τράπεζα έχει αναπτύξει τον δικό της τρόπο για να εξετάζει την κάθε αίτηση και να μετράει τον κίνδυνο που θα πρέπει να αναλάβει αν εγκρίνει το δάνειο. Υπάρχουν μέθοδοι υποκειμενικής ανάλυσης της πιστοληπτικής ικανότητας και οι πιο βασικές περιλαμβάνουν το χαρακτήρα, την ικανότητα αποπληρωμής του δανειολήπτη, τις εξασφαλίσεις κτλ. Άλλη μέθοδος είναι το μοντέλο βαθμολόγησης συμπεριφοράς.

Ο σημαντικότερος κίνδυνος που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες είναι ο πιστωτικός, ο οποίος ορίζεται ως η πιθανότητα ζημίας λόγω αδυναμίας ενός πελάτη να εκπληρώσει τις δανειακές του υποχρεώσεις. Γι' αυτό έχουν αναπτυχθεί συστήματα διαβάθμισης κινδύνου, που κατατάσσουν τους πελάτες σε ομάδες κινδύνου. Κίνδυνος υπάρχει και για τον δανειολήπτη και γι' αυτό υπάρχει η ασφάλεια, η οποία είναι προαιρετική βέβαια, αλλά απαιτείται σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Επιπλέον, το κράτος και η Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν αρχίσει να προστατεύουν περισσότερο τον καταναλωτή από την αισχροκέρδεια των τραπεζών και την επιτηδευμένα λανθασμένη πληροφόρηση.

Abstract

Consumer loans are loans that cover personal needs and purchase products or services. The amounts granted shall not exceed 25,000 euros and 65% of the application. There are many types of consumer loans, according to the statement request. The most popular, however, is the collection of debts, which offer lower rates and better terms. Consumer loans give the borrower the opportunity for more and more expensive purchases. But it can lead to inability to repay debts and accumulation. There is a choice between fixed rate and variable interest rate or a combination of both.

The beneficiaries are all individuals who file a tax return. In examining each application and in order to decide the approval or the rejection, the bank is based on individual characteristics. Each bank has developed its own way to examine each application and to run the risk should be taken if they approve the loan. There are methods of analysis of subjective ratings and the most basic data included are the character, the repayment capacity of the borrower, the collaterals, etc. Another method is the model of behavioural scoring.

The biggest risk, faced by banks, is the credit risk, defined as the risk that the promised cash flows from the loans may not be paid in full. So they have developed risk rating systems, which classify customers into risk groups. Risk exists for the borrower too and therefore there is insurance, which of course is optional, but it is required at times of economic crisis. Further, the Nation and the European Union have begun to further protect consumers from profiteering banks and sophisticated false information.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

1.1 Ορισμός Καταναλωτικών Δανείων

Καταναλωτικό Δάνειο ορίζεται το δάνειο το οποίο χορηγείται για την κάλυψη προσωπικών αναγκών ή για την απόκτηση προϊόντων και υπηρεσιών. Συνήθως το ποσό των καταναλωτικών δανείων δεν ξεπερνά τις 25.000 ευρώ και το 65% του ποσού που αιτείται ο δανειζόμενος.

Σε κάποιες περιπτώσεις η αξία του δανείου δεν καταβάλλεται με τη μορφή μετρητών στο δανειολήπτη, αλλά αποδίδεται στον έμπορο από τον οποίο γίνεται η σχετική αγορά την οποία χρηματοδοτεί το δάνειο. Υπάρχουν και περιπτώσεις καταναλωτικών δανείων, τα οποία δεν αφορούν αγορά προϊόντων και γι' αυτό ο δανειζόμενος δεν είναι υποχρεωμένος να προσκομίσει δικαιολογητικά αγοράς. Συνήθως η αποπληρωμή των καταναλωτικών δανείων γίνεται με τη μηνιαία καταβολή τοκοχρεωλυτικών δόσεων και διέπεται πάντα από τη σχετική σύμβαση που υπογράφεται μεταξύ του δανειολήπτη και της τράπεζας.

Στην περίπτωση που ο πελάτης επιθυμεί μεγάλη διάρκεια αποπληρωμής του δανείου του θα έχει χαμηλές δόσεις, αλλά θα υποστεί το βάρος των υψηλών τόκων. Στην αντίθετη περίπτωση, έχοντας μικρή διάρκεια αποπληρωμής οι μηνιαίες δόσεις είναι υψηλότερες και οι τόκοι χαμηλότεροι.

1.2 Κατηγορίες Καταναλωτικών Δανείων

Υπάρχουν αρκετά είδη καταναλωτικών δανείων και είναι τα εξής:

Προσωπικά Δάνεια: Πρόκειται για δάνειο που αφορά σε κάλυψη προσωπικών αναγκών του δανειολήπτη, καθώς και για εξόφληση άλλων οφειλών, όπως υπόλοιπα πιστωτικών καρτών. Τα επιτόκια των προσωπικών δανείων είναι υψηλότερα από τα καταναλωτικά. Το ποσό του δανείου καταβάλλεται σε τραπεζικό λογαριασμό του πελάτη.

Δάνεια Αγοράς Αυτοκινήτων: Πρόκειται για δάνεια τα οποία χορηγούνται για την απόκτηση αυτοκινήτου. Συνήθως γι' αυτή τη διαδικασία μεσολαβούν οι αντιπροσωπείες των αυτοκινήτων στις οποίες διενεργείται η αγορά και γι' αυτό το λόγο ο δανειζόμενος δεν οφείλει να υποβάλλει αίτηση στην τράπεζα. Επειδή με τη χορήγηση δανείου αγοράς αυτοκινήτου παρακρατείται η κυριότητα του οχήματος από την

τράπεζα μέχρι την αποπληρωμή του, τα επιτόκια είναι χαμηλότερα σε σχέση με τα καταναλωτικά δάνεια. Υπάρχουν και περιπτώσεις που τα επιτόκια είναι ακόμη πιο χαμηλά και αυτό συμβαίνει όταν η αντιπροσωπεία μεσολαβήσει για την χορήγηση του δανείου. Προς εξασφάλιση της τράπεζας για όλη τη διάρκεια του δανείου, το αυτοκίνητο θα πρέπει να είναι ασφαλισμένο με μεικτή ασφάλεια και να καλύπτονται οι περιπτώσεις πυρκαγιάς και κλοπής.

Δάνεια Μεταφοράς Οφειλών: Πρόκειται για ένα δάνειο που χορηγείται στο δανειζόμενο, ώστε να προβεί σε μεταφορά του χρέους ενός ή ακόμη και περισσότερων δανειακών υποχρεώσεων σε ένα λογαριασμό. Τα δάνεια μεταφοράς οφειλών προτιμούνται λόγω του ότι ο πελάτης έχει τη δυνατότητα να πετύχει ευνοϊκότερους όρους αποπληρωμής και συνεπώς χαμηλότερη δόση. Αυτό συμβαίνει επειδή μεγαλώνει ο χρόνος αποπληρωμής της οφειλής το οποίο συνεπάγεται με μείωση επιτοκίου.

Δάνεια Overdraft: Πρόκειται για μια έμμεση μορφή δανεισμού. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση που εξαντληθούν τα χρήματα στον προσωπικό λογαριασμό καταθέσεων του πελάτη υπάρχει η δυνατότητα υπερανάληψης ενός ποσού για το οποίο ο πελάτης επιβαρύνεται με τόκους μέχρι τη στιγμή που θα τακτοποιήσει την οφειλή του. Στην περίπτωση αυτή το συγκεκριμένο ποσό δεν καλύπτεται με μηνιαίες δόσεις.

Δάνεια εξόφλησης οφειλών προς το δημόσιο: Πρόκειται για δάνεια στα οποία ο πελάτης καλείται να προβεί σε τακτοποίηση των οφειλών του σε κρατικούς οργανισμούς. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι τράπεζες μπορούν να χρηματοδοτήσουν το 100% των οφειλών.

Δάνεια για εγκατάσταση φυσικού αερίου: Τα δάνεια αυτά απαιτούν την προσκόμιση βεβαίωσης από μηχανικό μετά το πέρας της εγκατάστασης.

Μετοχοδάνεια: Πρόκειται για δάνεια τα οποία οι τράπεζες παρέχουν με ενέχυρο μετοχές που διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο ή τίτλων όπως τα ομόλογα Δημοσίου. Ο σκοπός τους μπορεί να είναι η αγορά ενός χαρτοφυλακίου μετοχών ή η χρησιμοποίηση ενός υπάρχοντος χαρτοφυλακίου για την απόκτηση ρευστότητας. Το ύψος τους συνήθως κυμαίνεται στο 50% της αποτιμώμενης αξίας του εκάστοτε χαρτοφυλακίου και δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 45.000 ευρώ.

Δάνεια Διακοπών

Δάνεια σκαφών αναψυχής

Δάνεια οικιακού εξοπλισμού

Δάνεια γάμου

Φοιτητικά δάνεια – Δάνεια Σπουδών

Η έρευνα αναδεικνύει ως πιο διαδεδομένη κατηγορία καταναλωτικών δανείων, τη **συγκέντρωση οφειλών** από άλλες τράπεζες, κυρίως γιατί δίνει τη δυνατότητα στο δανειολήπτη να μεταφέρει υφιστάμενα υπόλοιπα δανείων και καρτών σε ένα νέο δάνειο με ευνοϊκότερους όρους. Τα δάνεια αυτής της κατηγορίας εκτός από την καλύτερη διαχείριση και την ανακούφιση του οικογενειακού προϋπολογισμού, μέσα από τη μείωση της μηνιαίας δόσης, εξασφαλίζουν στον δανειολήπτη επιπλέον μετρητά για την κάλυψη πρόσθετων αναγκών. Εκτός από τα προγράμματα συγκέντρωσης οφειλών για δάνεια και κάρτες, την τιμητική τους έχουν και οι προσφορές δανείων σε γιορτινές περιόδους Χριστουγέννων και Πάσχα, όπως και το καλοκαίρι (διακοποδάνεια) για τη χρηματοδότηση τρεχουσών αναγκών με ιδιαίτερα ελκυστικούς όρους.

1.3 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Καταναλωτικών Δανείων

Τα πλεονεκτήματα καταναλωτικών δανείων είναι τα εξής:

- Δίνουν στον δανειζόμενο την δυνατότητα οικονομικής ρευστότητας.
- Διευκολύνουν στο να μην χρεώνονται οι πιστωτικές κάρτες των δανειοληπτών, οι οποίες κατά βάση έχουν υψηλότερα επιτόκια.
- Ο καταναλωτής μπορεί να προβεί σε αγορά ακριβότερων ή περισσότερων προϊόντων σε σχέση με τη δυνατότητα που έχει μέσω της πιστωτικής του κάρτας.
- Λόγω της πληθώρας των καταναλωτικών προϊόντων που υπάρχουν στην αγορά, ο δανειολήπτης έχει τη δυνατότητα να βρει το δάνειο το οποίο θα ανταποκρίνεται πλήρως στις εξατομικευμένες ανάγκες του.
- Με τη χορήγηση καταναλωτικού δανείου δίνεται η ευκαιρία στον καταναλωτή να ασφαλίσει το προϊόν που αγόρασε καθώς και να εκδοθεί πιστωτική κάρτα που τις περισσότερες φορές είναι χωρίς συνδρομή.

Παρακάτω είναι τα μειονεκτήματα καταναλωτικών δανείων:

- Η τελική τιμή αγοράς του προϊόντος αυξάνεται λόγω της επιβάρυνσης που υφίσταται από το επιτόκιο.
- Παρέχουν στον δανειζόμενο το αίσθημα της οικονομικής ευμάρειας, η οποία όμως είναι προσωρινή και μπορεί μελλοντικά να μην έχει θετική έκβαση.
- Η κατάχρηση καταναλωτικών δανείων και άλλων μορφών δανεισμού, όπως πιστωτικών καρτών, μπορεί να οδηγήσει σε αδυναμία εξόφλησής τους και σε συσσώρευση σημαντικού ποσού χρεών. Η καταφυγή σε νέα δάνεια προς εξόφληση των

παλιότερων συχνά διαιωνίζει το συσσωρευμένο χρέος και ο καταναλωτής βρίσκεται στη μέση ενός φαύλου κύκλου από τον οποίο είναι δύσκολο να απεμπλακεί.

1. 4 Επιτόκια Καταναλωτικών Δανείων

Οι δανειολήπτες έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν ανάμεσα σε σταθερό επιτόκιο και κυμαινόμενο επιτόκιο καθώς και στο συνδυασμό και των δύο.

- Δάνεια με κυμαινόμενο επιτόκιο: Σ' αυτή την περίπτωση υπάρχει ένα επιτόκιο-αναφορά, το οποίο προσαυξάνεται με το περιθώριο κέρδους της τράπεζας. Το περιθώριο κέρδους διαφέρει σε κάθε τράπεζα. Τα δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου ακολουθούν την πορεία των επιτοκίων, με αποτέλεσμα η δόση να επαναπροσδιορίζεται, με κάθε αύξηση ή μείωση του επιτοκίου. Ευνόητο είναι ότι τα δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου είναι προς όφελος του δανειολήπτη μόνο, όταν τα επιτόκια ακολουθούν πτωτική πορεία.

- Δάνεια σταθερού επιτοκίου: πρόκειται για δάνεια που το επιτόκιο είναι σταθερό σε όλη τη διάρκεια του δανείου και συνεπώς παραμένει σταθερή και η δόση. Εκτοκίζονται, για όλη τη διάρκεια του δανείου, με σταθερό επιτόκιο, το οποίο, με τα σημερινά δεδομένα, είναι χαμηλότερο, σε σχέση με τα δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου. Λόγω της σταθερότητας που παρέχεται, δεν υπάρχουν μεταβολές από ενδεχόμενη αύξηση ή μείωση των επιτοκίων στην αγορά. Έχουν το μειονέκτημα ότι ο δανειολήπτης δε μπορεί να επωφεληθεί από μια πιθανή αποκλιμάκωση των επιτοκίων. Αν όμως τα επιτόκια ακολουθήσουν ανοδική πορεία, τότε ο δανειολήπτης επωφελείται.

- Δάνεια με σταθερό και κυμαινόμενο επιτόκιο: Σ' αυτή την περίπτωση για ένα χρονικό διάστημα το δάνειο εκτοκίζεται με σταθερό επιτόκιο και μετά τη λήξη αυτής της χρονικής περιόδου εκτοκίζεται με κυμαινόμενο επιτόκιο, το οποίο ορίζεται με βάση τα δεδομένα που υπάρχουν εκείνη τη δεδομένη στιγμή στην αγορά. Σε περίπτωση που τα επιτόκια έχουν ανοδικές τάσεις, είναι συχνό φαινόμενο η δόση να είναι μεγαλύτερη στην κυμαινόμενη περίοδο σε σχέση με αυτή της σταθερής περιόδου.

Ο τόκος του Δανείου υπολογίζεται πάντα στο ανεξόφλητο και οφειλόμενο κεφάλαιο του δανείου με βάση το ετήσιο συμβατικό σταθερό ή κυμαινόμενο επιτόκιο και υπολογίζεται με βάση έτος 365 ημερών. Στο επιτόκιο αυτό προστίθεται η εισφορά του άρθρου 1 Ν.128/1975, όπως εκάστοτε ισχύει. Η Τράπεζα δικαιούται να αποφασίζει την τελευταία μέρα κάθε ημερολογιακού μήνα την αναπροσαρμογή του ανωτέρου κυμαινόμενου επιτοκίου μέχρι του ύψους της διαφοράς μεταξύ της τιμής του επιτοκιακού δείκτη Euribor τριμήνου την τελευταία μέρα του μήνα αυτού και της τιμής

του ίδιου δείκτη την τελευταία μέρα του αμέσως προηγούμενου μήνα. Ως Euribor τριμήνου ορίζεται το διατραπεζικό επιτόκιο δανεισμού για προθεσμιακές καταθέσεις εντός της ζώνης του ευρώ, όπως ανακοινώνεται από το πρακτορείο Reuters' ή άλλο έγκυρο πρακτορείο στις 12:00 ώρα Ελλάδος ή μέσω της ιστοσελίδας [www. Euribor.org](http://www.Euribor.org) για καταθέσεις σε ευρώ διάρκειας τριών μηνών.

1. 5 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Σταθερού και Κυμαινόμενου Επιτοκίου

Βασικά πλεονεκτήματα του σταθερού επιτοκίου είναι ότι ο δανειολήπτης μπορεί να προφυλαχθεί από πιθανή αύξηση των επιτοκίων και το ότι μπορεί να καθορίσει καλύτερα το μηνιαίο του προϋπολογισμό. Από την άλλη πλευρά, τα βασικά πλεονεκτήματα του κυμαινόμενου επιτοκίου είναι, πρώτον, το ότι οι δόσεις του δανείου είναι χαμηλότερες σε περιόδους που υπάρχουν πτωτικές τάσεις στα επιτόκια και, δεύτερον, το γεγονός ότι δίνεται η δυνατότητα καταβολής επιπλέον ποσού από την δόση, έτσι ώστε να μειώνεται το κεφάλαιο και συνεπώς και η διάρκεια αποπληρωμής.

Τα μειονεκτήματα του σταθερού επιτοκίου είναι τα εξής: Αρχικά ο δανειολήπτης δεν μπορεί να επωφεληθεί με την ανάλογη μείωση της δόσης του σε περίπτωση μείωσης των επιτοκίων. Επιπλέον, σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης του δανείου του, ο δανειολήπτης επιβαρύνεται με υψηλές χρεώσεις, το λεγόμενο «πέναλι». Επίσης, θεωρείται αρκετά δύσκολο να προβλεφθεί το επιτόκιο που θα επικρατεί στην αγορά μετά τη λήξη της σταθερής περιόδου. Όμως και το κυμαινόμενο επιτόκιο έχει μειονεκτήματα. Πρώτα απ' όλα, σε περίπτωση αύξησης των επιτοκίων ο δανειολήπτης θα έχει πιο αυξημένη δόση. Τέλος, είναι δύσκολο για τον δανειζόμενο να κάνει τον οικονομικό προϋπολογισμό του, λόγω των μεταβολών των επιτοκίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

2.1 Δικαιολογητικά για την Έκδοση Καταναλωτικού Δανείου

Τα βασικά δικαιολογητικά που απαιτούνται για τη χορήγηση προσωπικού καταναλωτικού δανείου είναι τα εξής:

- Συμπληρωμένη αίτηση δανείου
- Ισχύον δελτίο αστυνομικής ταυτότητας ή διαβατήριο
- Τελευταίο εκκαθαριστικό φόρου εισοδήματος ή Έντυπο Ε1
- Βεβαίωση αποδοχών ή απόκομμα σύνταξης
- Υπεύθυνη δήλωση του Ν 1599/86 για την ύπαρξη ή μη ανάλογων οφειλών

Και για την εκταμίευση του δανείου χρειάζονται τα εξής:

- Χρειάζεται να καταβληθεί το 35% του ποσού σε λογαριασμό στην τράπεζα
- Αστυνομική ταυτότητα

2.2 Υποβολή Αίτησης στο Κατάστημα

Στην πρώτη επίσκεψη του καταναλωτή στην τράπεζα ο Υπεύθυνος του καταστήματος συζητά με τον πελάτη, τον οποίο ενημερώνει για οτιδήποτε αφορά το δάνειο, δηλαδή σχετικά με τους όρους, τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία χορήγησης του Δανείου. Αφού διαπιστώσει ότι ο πελάτης πληρεί τις βασικές προϋποθέσεις για τη λήψη του Δανείου, ο Υπεύθυνος ενημερώνει τον πελάτη για το επιτόκιο του Δανείου, το περιθώριο του πελάτη και τις αναγκαίες εξασφαλίσεις.

Μετά από αυτή την ενημέρωση ο πελάτης επιλέγει τη διάρκεια του Δανείου ή τη δόση που επιθυμεί ή δύναται να πληρώνει και συμπληρώνει μαζί με τον Υπεύθυνο την ηλεκτρονική αίτηση του Δανείου. Στη συνέχεια ο πελάτης υπογράφει το έντυπο της ηλεκτρονικής αίτησης. Ο πελάτης ενημερώνεται και καθοδηγείται ως προς τα δικαιολογητικά που θα πρέπει να προσκομίσει στην περίπτωση που το δάνειό του εγκριθεί για να γίνει η εκταμίευση του. Με την υποβολή της αίτησης, ο πελάτης δεν προκαταβάλλει οποιοδήποτε ποσό ως έξοδα για το Δάνειο.

Εγγυητής

Όταν η πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη δεν ικανοποιεί τα κριτήρια χορήγησης, συνήθως, η τράπεζα ζητάει την προσκόμιση φερέγγυου εγγυητή. Ο εγγυητής, σύμφωνα με τη σύμβαση, εγγυάται ανεπιφύλακτα την ομαλή αποπληρωμή της χορήγησης, ως πρωτοφειλέτης.

2.3 Εγκεκριμένες Αιτήσεις

Στις περιπτώσεις που το δάνειο εγκρίνεται, ο πελάτης ενημερώνεται από τον υπεύθυνο του καταστήματος για την έγκριση και τους τελικούς όρους του δανείου του και του ζητείται η προσκόμιση των δικαιολογητικών (εάν δεν είχαν δοθεί απ' την αρχή). Ο υπεύθυνος πρέπει να ελέγξει την πληρότητα και γνησιότητα των προσκομιζόμενων δικαιολογητικών και μετά προχωράει στην συμπλήρωση και την υπογραφή της σύμβασης από τον πελάτη.

Ο υπεύθυνος ανοίγει το δανειακό λογαριασμό του πελάτη, ο οποίος είναι ένας λογαριασμός όψεως, στον οποίο χρεώνεται το δάνειο, πιστώνει το λογαριασμό καταθέσεων του πελάτη, όπου το ποσό δεσμεύεται και λαμβάνει την υπογραφή του πελάτη στα σχετικά έγγραφα. Ο πελάτης καταβάλλει τα έξοδα του δανείου και υπογράφει την πάγια εντολή χρέωσης για την πληρωμή των δόσεων του δανείου μέσω του λογαριασμού όψεως. Αφού γίνει η υπογραφή των ανωτέρω εγγράφων και γίνει και η εκταμίευση, ο πελάτης είναι σε θέση να λάβει το ποσό του δανείου.

Σύμβαση Δανείου

Η σύμβαση του δανείου καθορίζει με λεπτομέρεια τους όρους του δανείου και υπογράφεται από τους συμβαλλόμενους (τράπεζα, δανειολήπτης και εγγυητής, αν υπάρχει), πριν από την εκταμίευση του δανείου. Ο δανειολήπτης θα πρέπει να διαβάσει προσεκτικά τους όρους της σύμβασης και ειδικά τα άρθρα που αφορούν το επιτόκιο, την διάρκεια, την πρόωρη εξόφληση, τα έξοδα, τις ασφάλειες, κτλ και να μην διστάσει να ζητήσει διευκρινήσεις. Ευνόητο είναι ότι θα πρέπει απαραίτητα να ζητήσει αντίγραφο της σύμβασης.

2.4 Ανάλυση Ποσού Δανείου

Ο πελάτης μπορεί να κάνει ανάληψη μέρους ή όλου του χορηγούμενου ποσού, χρησιμοποιώντας είτε τον καταθετικό του λογαριασμό για τα καταναλωτικά δάνεια, είτε το δανειακό του λογαριασμό στα δίκτυα της τράπεζας για την ανοιχτή πίστωση.

Στην περίπτωση του Δανείου Μεταφοράς Υπολοίπου, το ποσό του δανείου δεν αποδίδεται στον πελάτη, αλλά μεταφέρεται με έμβασμα στην αντίστοιχη Τράπεζα, μέσω swift ή τηλεγραφικού εμβάσματος ή τραπεζικής επιταγής. Στον πελάτη αποδίδεται τυχόν επιπλέον ποσό, εφόσον το ποσό του εγκεκριμένου δανείου υπερβαίνει το ποσό των μεταφερόμενων οφειλών.

Δόση Δανείου

Οι δόσεις του δανείου, συνήθως, είναι ισόποσες για όλη τη διάρκεια του δανείου. Υπολογίζονται με το γαλλικό ή προοδευτικό σύστημα, σύμφωνα με το οποίο, ο τόκος κάθε περιόδου υπολογίζεται στο υπόλοιπο ανεξόφλητο κεφάλαιο της προηγούμενης περιόδου. Το ποσό της κάθε δόσης αποτελείται από τα τυχόν έξοδα, τους τόκους και το κεφάλαιο. Ευνόητο είναι ότι οι αρχικές δόσεις συμπεριλαμβάνουν αναλογικά μεγαλύτερο ποσό τόκων, σε σχέση με τις μεταγενέστερες, γιατί, σταδιακά, μειώνεται το ανεξόφλητο υπόλοιπο κεφάλαιο. Συνήθως, ο πελάτης έχει τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ σταθερού ή κυμαινόμενου επιτοκίου. Ευνόητο είναι ότι τα δάνεια σταθερού επιτοκίου δεν ακολουθούν τις ενδεχόμενες μεταβολές των επιτοκίων, κατά τη διάρκεια του δανείου.

Έξοδα Δανείου

Τα έξοδα δανείου είναι τα εφάπαξ ποσά, τα οποία καταβάλλουν οι δανειολήπτες, κατά την εκταμίευση του δανείου ή με την πληρωμή του πρώτου μηνιαίου λογαριασμού ή σε κάθε δόση. Τα έξοδα του δανείου συνήθως διαμορφώνονται σε σχέση με το ποσό χορήγησης, τη διάρκεια του δανείου ή είναι ένα σταθερό ποσό.

Περίοδος Χάριτος Δανείου

Η περίοδος χάριτος επιμηκύνει τη διάρκεια της καταβολής της πρώτης δόσης και ουσιαστικά προστίθεται στη διάρκεια του δανείου. Όταν η περίοδος χάριτος είναι έντοκη, τότε εφαρμόζονται δύο διαφορετικοί τρόποι απόσβεσης του δανείου. Είτε ο δανειολήπτης εξοφλεί μόνο τους απλούς τόκους που αντιστοιχούν στην περίοδο χάριτος (χωρίς να μειώνεται το ανεξόφλητο κεφάλαιο) και με την λήξη της ξεκινάει την εξόφληση των τοκοχρεωλυτικών δόσεων, είτε οι τοκοχρεωλυτικές δόσεις υπολογίζονται στο άθροισμα του ποσού χορήγησης και των τόκων που αναλογούν στην περίοδο χάριτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

3. 1 Δικαιούχοι

Δικαιούχοι των καταναλωτικών δανείων είναι όλα τα φυσικά πρόσωπα: μισθωτοί ή ελεύθεροι επαγγελματίες που υποβάλλουν φορολογική δήλωση και θέλουν να προβούν σε αγορές από εμπορικά καταστήματα ή να ανταπεξέλθουν σε κάποιο ξαφνικό ή όχι έξοδο. Ο χρόνος αποπληρωμής του δανείου ορίζεται από 1 έως 6 χρόνια και το ύψος του ανέρχεται στο 100% της συνολικής αξίας της αγοράς των προϊόντων χωρίς να υπερβαίνει το ποσό των 50.000 ευρώ. Φυσικά το ποσό που θα εγκριθεί δεν είναι πάντα αυτό για το οποίο έκανε αίτηση ο πελάτης.

3. 2 Εξατομικευμένη Τιμολόγηση

Αρκετές τράπεζες έχουν κάνει πλέον πράξη την εξατομικευμένη τιμολόγηση, προχωρώντας σε σταδιακή μείωση των επιτοκίων για τους συνεπείς πελάτες. Η τιμολόγηση με βάση το προφίλ του κάθε πελάτη αποσκοπεί σε μια πιο δίκαιη επιτοκιακή πολιτική, ανταμείβοντας τους καλούς και συνεπείς στις υποχρεώσεις τους πελάτες και αντικρούοντας παράλληλα την κριτική που ασκείται για τα υψηλά επιτόκια των ελληνικών τραπεζών. Η δυνατότητα αυτή δίνεται πλέον μέσα από το σύστημα βαθμολόγησης της συναλλακτικής συμπεριφοράς του κάθε πελάτη που δημιουργήθηκε από τον Τειρεσία.

Η πολιτική της εξατομικευμένης τιμολόγησης επιχειρείται σε διάφορες παραλλαγές. Μία από αυτές είναι η μείωση του επιτοκίου για τον πελάτη, όταν εκείνος είναι συνεπής στην υποχρέωση της μηνιαίας δόσης για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Η πιο πρόσφατη όμως εκδοχή της είναι η δυνατότητα που δίνεται στον πελάτη να ενταχθεί από την αρχή σε καθεστώς χαμηλού επιτοκίου. Η μείωση αυτή μπορεί να φτάσει έως και τις πέντε μονάδες σε σχέση με τα συμβατικά επιτόκια στην καταναλωτική πίστη, κάνοντας πράγματι ελκυστική την τιμολόγηση ενός καταναλωτικού δανείου. Φυσικά προϋποθέτει την συνέπεια, αλλά και την τυφλή υπακοή στους όρους της σύμβασης.

Η παραβίαση των όρων της σύμβασης σε αυτές τις περιπτώσεις είναι είτε η καθυστέρηση καταβολής της μηνιαίας δόσης, έστω κι αν η καθυστέρηση είναι μία μέρα, είτε η μερική ή ολοσχερής αποπληρωμή ενός δανείου που έχει συμφωνηθεί να εξοφληθεί σε συγκεκριμένη χρονική διάρκεια. Αντίστοιχα αρκετές τράπεζες συνδέουν τις προσφορές που δίνουν, όπως τα δωρεάν μετρητά, με την τήρηση συγκεκριμένων

όρων, η παραβίαση των οποίων επιτρέπει στην τράπεζα να αξιώσει την επιστροφή του δωρεάν ποσού ή καλύτερα την απώλεια του δωρεάν χαρακτήρα του, που σημαίνει ότι ενσωματώνεται στο ποσό του δανείου που δεν έχει εξοφληθεί και τοκίζεται κανονικά.

Προϋπόθεση δεν είναι μόνο η συνεπής αποπληρωμή από τον δανειολήπτη των υποχρεώσεων του προς την τράπεζα από την οποία παίρνει ένα νέο δάνειο, αλλά και η κατηγοριοποίησή του στις ομάδες υψηλής πιστοληπτικής ικανότητας μέσα από μια σειρά κριτηρίων, όπως η οικονομική του κατάσταση, η περιουσία του, το ετήσιο εισόδημά του, το επάγγελμα, οι υποχρεώσεις που τον βαραίνουν, η οικογενειακή του κατάσταση και τα οποία διαμορφώνουν τελικά το προφίλ του. Με βάση τα στοιχεία αυτά ο πελάτης παίρνει μια βαθμολογία, το εύρος της οποίας φτάνει έως και τις 600 μονάδες. Έτσι, για παράδειγμα, αν η βαθμολογία του είναι περίπου στις 400 μονάδες τιμολογείται με ένα μέσο επιτόκιο ή με χαμηλό επιτόκιο αν η βαθμολογία του είναι υψηλότερη από αυτό το όριο. Οι πελάτες θα πρέπει όμως να φροντίζουν με ευλαβική σχολαστικότητα την καταβολή της μηνιαίας δόσης, αφού ακόμα και η καθυστέρηση για μερικές μόνο μέρες υποβιβάζει τον δανειολήπτη σε άλλη κατηγορία και τον επιβαρύνει με αύξηση του επιτοκίου ακόμα και έως 2 μονάδες.

3. 3 Υποκειμενική Ανάλυση Πιστοληπτικής Ικανότητας

Η υποκειμενική ανάλυση της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειζόμενου, είναι ο παραδοσιακός τρόπος μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου, όπου κάθε δανειζόμενος κρίνεται με βάση ορισμένα προκαθορισμένα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά. Η λήψη της απόφασης για την δανειοδότηση ή μη του αιτούντος, εξαρτάται αποκλειστικά από την υποκειμενική κρίση του στελέχους του χρηματοπιστωτικού οργανισμού. Στη βιβλιογραφία αναφέρονται οι εξής μέθοδοι οι οποίες υπάγονται στην υποκειμενική ανάλυση:

3. 3. 1 Τα πέντε C της πίστωσης (5 Cs of credit)

Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, η λήψη της απόφασης για τη χρηματοδότηση στηρίζεται στους εξής παράγοντες:

1) Χαρακτήρας (Character): Ο δανειζόμενος κρίνεται με βάση την προσωπικότητα του και αξιολογείται ο χαρακτήρας του, η φήμη του, η εμπειρία του, το επαγγελματικό του ήθος κ.λπ. Αξίζει να σημειωθεί ότι πολλοί διευθυντές των τμημάτων πίστης των τραπεζών, θεωρούν τον χαρακτήρα ως τον πιο σημαντικό παράγοντα για την χορήγηση του δανείου. Ο παράγοντας αυτός αντανακλά τη θέληση του πιστολήπτη

για έγκαιρη πληρωμή των υποχρεώσεών του και είναι μια έκφραση της τιμιότητας και ακεραιότητάς του. Κατά συνέπεια, ο χαρακτήρας του δανειολήπτη αναφέρεται στη φήμη και στις πληροφορίες σχετικά με την εντιμότητά του και τις μεθόδους των συναλλαγών του.

2) Ικανότητα (Capacity): Οι πληρωμές του δανειολήπτη προέρχονται από τα εισοδήματά του. Επομένως, η ικανότητα αποπληρωμής των υποχρεώσεων του δανειολήπτη εγκαίρως, μπορεί να καθοριστεί από την τράπεζα με βάση την υπάρχουσα περιουσία του και την πρόβλεψη των μελλοντικών του εισοδημάτων.

3) Εξασφαλίσεις (Collateral): Αναφέρεται στα εμπράγματα ενεργητικά του πιστολήπτη, τα οποία παρέχουν πρόσθετη εξασφάλιση στην τράπεζα ότι ο δανειζόμενος θα εκπληρώσει τις δανειακές του υποχρεώσεις. Είναι οι εξασφαλίσεις, όπως προσωπικές εγγυήσεις, ενεχυριάσεις αξιογράφων ή καταθέσεων, υποθήκες κ.λπ.

Στη συνέχεια περιγράφονται κάποιοι παράγοντες, οι οποίοι δεν εξετάζονται στην περίπτωση χορήγησης καταναλωτικού δανείου, αλλά περιλαμβάνονται στα στοιχεία ανάλυσης ενός υποψηφίου από το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα για τη λήψη απόφασης χορήγησης.

4) Κεφαλαιακή διάρθρωση (Capital structure): Στην περίπτωση που ο δανειζόμενος έχει δική του επιχείρηση, αναφέρεται στα ίδια κεφάλαια που διαθέτει ο δανειολήπτης και εξετάζεται η δανειακή επιβάρυνση της επιχείρησης του καθώς και η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων. Επιπλέον, καθοριστικό ρόλο στην πιθανότητα πτώχευσης της επιχείρησης παίζει η μόχλευση της.

5) Συνθήκες (Conditions): Αναφέρεται στις συνθήκες ολοκλήρωσης της οικονομίας ή του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται ο δανειολήπτης, στις γενικότερες δηλαδή οικονομικές συνθήκες που επικρατούν. Εξετάζονται μεταξύ των άλλων τη μορφή της αγοράς της επιχείρησης, η προοπτική του κλάδου στον οποίο ανήκει και τα χαρακτηριστικά του ανταγωνισμού.

3. 3. 2 Campari & Ice

Είναι μία εναλλακτική μέθοδος με την προαναφερθείσα, η οποία είναι της ίδιας φιλοσοφίας και στη διεθνή βιβλιογραφία είναι γνωστή ως CAMPARI & ICE. Σε αυτή τη μέθοδο λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι παράγοντες:

1) Χαρακτήρας (Character): Όπως αναφέραμε και παραπάνω, ο χαρακτήρας του αιτούντος είναι από τα πιο σημαντικά στοιχεία που αναλύονται για τη λήψη απόφασης.

2) Ικανότητα (Ability): Η ικανότητα εστιάζει περισσότερο στην ικανότητα αποπληρωμής του δανείου από τον αιτούντα και απορρέει από όλα τα στοιχεία που εξετάζονται.

3) Εισόδημα (Means): Το εισόδημα είναι ίσως το πιο σημαντικό στοιχείο για την έγκριση ή όχι ενός δανείου. Η σταθερότητα και το ύψος του εισοδήματος είναι βασικά κριτήρια.

4) Σκοπός (Purpose): Ο σκοπός για τον οποίο ζητείται το δάνειο.

5) Ποσό (Amount): Το ποσό του δανείου, αν εγκριθεί, έχει άμεση σχέση με το εισόδημα του αιτούντος και τις απαραίτητες εξασφαλίσεις.

6) Αποπληρωμή (Repayment): Αφορά το χρόνο και τον τρόπο αποπληρωμής του δανείου.

7) Ασφάλεια (Insurance): Οι περισσότερες τράπεζες τώρα πια διαθέτουν ασφαλιστική κάλυψη για τον δανειζόμενο.

8) Επιτόκιο (Interest)

9) Προμήθεια (Commission)

10) Έξοδα (Expenses)

Εκτός από τις προαναφερθείσες υποκειμενικές αναλύσεις, υπάρχουν και άλλες παραδοσιακές μέθοδοι εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου, όπως είναι για παράδειγμα, η μέθοδος **LAPP** και η μέθοδος **Credit-men**, οι οποίες αφορούν αιτούντες που έχουν δική τους επιχείρηση.

Οι παραπάνω μέθοδοι για τη λήψη απόφασης για την έγκριση ή την απόρριψη της αίτησης για πίστωση βασίζονται σε μεγάλο βαθμό σε υποκειμενικά κριτήρια. Μια άλλη απλή διαδικασία είναι να τοποθετηθεί ο πελάτης από τον αναλυτή του τμήματος πίστης σε κάποια ομάδα κινδύνου (για παράδειγμα, ο πελάτης X έχει 10% πιθανότητα να μην εξοφλήσει την πίστωση η οποία του έχει χορηγηθεί). Στη συνέχεια συγκρίνεται η ομάδα αυτή με το σημείο απόρριψης το οποίο έχει ορίσει η εταιρεία (για παράδειγμα, ομάδες πελατών οι οποίοι έχουν πιθανότητα μεγαλύτερη ή ίση με 15% να μην εξοφλήσουν τις υποχρεώσεις τους απορρίπτονται) και είτε εγκρίνεται είτε απορρίπτεται η πίστωση.

3. 4 Μοντέλο Βαθμολόγησης Συμπεριφοράς

Ως μοντέλο βαθμολόγησης συμπεριφοράς (*behavioural scoring*) ορίζεται η επιστημονική εκείνη μέθοδος, όπου η χρήση κατάλληλων στατιστικών μοντέλων

δύναται να προβλέψει με ακρίβεια τη μελλοντική συμπεριφορά ενός πελάτη ή μιας ομάδας πελατών (σε ένα δεδομένο χρονικό ορίζοντα). Η διαδικασία πρόβλεψης της συμπεριφοράς ενός πελάτη ή ομάδας πελατών δίνει τη δυνατότητα στους τραπεζικούς οργανισμούς να κατατάσσουν σε διάφορες κατηγορίες (segments) τους πελάτες τους. Τέτοιου είδους εργαλεία θεωρούνται μείζονος σημασίας για τα σημερινά τραπεζικά στελέχη που καλούνται να παρακολουθούν το βαθμό έκθεσης του χαρτοφυλακίου τους στον πιστωτικό κίνδυνο, αλλά και να διαχειρίζονται τα κεφάλαια που αναλογούν στον προϋπολογισμό του τμήματος τους με το βέλτιστο δυνατό τρόπο.

Στα **πλεονεκτήματα** των μεθόδων αυτών, έναντι των υποκειμενικοί μεθόδων, συγκαταλέγονται:

- η ταχύτητα, οι αποφάσεις απαιτούν ελάχιστο χρόνο
- η αμεροληψία, τα ίδια κριτήρια εφαρμόζονται για όλους τους πελάτες
- η συνέπεια, η σχετική βαρύτητα των κριτηρίων παραμένει σταθερή
- ο άμεσος έλεγχος της πιστοδοτικής πολιτικής
- ο περιορισμός των κινδύνων.

Με τη σταδιακή μείωση των περιθωρίων κέρδους, γίνεται πιο επιτακτική η ανάγκη για την πλήρη αξιοποίηση των **credit & behavioural scoring** μεθοδολογιών που θα συντελέσει στην ορθολογική ανάπτυξη των δανειακών χαρτοφυλακίων των τραπεζικών ιδρυμάτων. Η παρακολούθηση των πιστωτικών κινδύνων εκτείνεται σε όλα τα στάδια της πιστωτικής πολιτικής μιας τράπεζας, από την προσέλκυση πελατών έως και την ανάκτηση απαιτήσεων σε οριστική καθυστέρηση. Επομένως, βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τμήματα των τραπεζικών ιδρυμάτων όπως αυτά του Marketing, της εξυπηρέτησης πελατών, της είσπραξης καθυστερημένων απαιτήσεων. Κρίσιμο σημείο στη διαχείριση των πιστωτικών κινδύνων και γενικότερα στις εργασίες της καταναλωτικής πίστης αποτελεί η ύπαρξη οργανωμένων πελατοκεντρικών βάσεων δεδομένων που θα είναι σε θέση να υποστηρίζουν τις όποιες αποφάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

ΚΑΙ Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥΣ

Η διαχείριση κινδύνου στα τραπεζικά ιδρύματα είναι κάτι παραπάνω από απαραίτητη. Έτσι στο θέμα της διαχείρισης κινδύνων στρέφουν την προσοχή τους, όπως είναι φυσιολογικό, όλες οι εμπορικές τράπεζες ώστε να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις που θα προκύψουν από την αναθεώρηση των κανόνων της Επιτροπής Βασιλείας. Η μετάβαση στο νέο καθεστώς απαιτεί εκ μέρους των τραπεζών την ανάπτυξη συστημάτων ελέγχου υψηλής ποιότητας για την αξιολόγηση και την παρακολούθηση των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Χαρακτηριστικό της έμφασης που δίνουν τα πιστωτικά ιδρύματα στο θέμα της διαχείρισης των κινδύνων είναι το γεγονός ότι στις ετήσιες εκθέσεις τους για το 2001 αφιερώνουν για πρώτη φορά ξεχωριστό κεφάλαιο. Ειδικότερα οι τράπεζες που είναι προσανατολισμένες στο retail φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν και τις μεγαλύτερες δυσκολίες μετάβασης και προσαρμογής στο νέο καθεστώς.

Ο απώτερος σκοπός της διαχείρισης κινδύνου είναι να διευκολυνθεί μία συνεπής εφαρμογή της επιχειρηματικής πολιτικής και της πολιτικής κινδύνου. Οι κλασικές πρακτικές σε σχέση με τον κίνδυνο περιλαμβάνουν τον ορισμό των ορίων, με την ταυτόχρονη εξασφάλιση ότι οι επιχειρήσεις θα παραμένουν κερδοφόρες. Οι σύγχρονες πρακτικές, περιλαμβάνουν τον ορισμό των ορίων, με βάση οικονομικά μεγέθη κινδύνων, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα τις καλύτερα προσαρμοσμένες στον κίνδυνο επιδόσεις. Και στις δύο περιπτώσεις, ο στόχος παραμένει η ενίσχυση της σχέσης κινδύνου-απόδοσης των συναλλαγών και του χαρτοφυλακίου της τράπεζας.

4.1 Ορισμός Κινδύνου

Ο πιο σημαντικός κίνδυνος που έχουν να αντιμετωπίσουν οι τράπεζες είναι ο πιστωτικός κίνδυνος (credit risk), ο οποίος ορίζεται ως η πιθανότητα επέλευσης ζημιών σε μια τράπεζα λόγω της περιέλευσης ενός καταναλωτή της σε αδυναμία εκπλήρωσης των συμβατικών του υποχρεώσεων. Είναι ο σημαντικότερος κίνδυνος που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες και συνεπώς η καλή διαχείριση του εν λόγω κινδύνου εκτιμάται ότι θα συσχετίζεται θετικά με την αποτελεσματικότητα των τραπεζών.

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι άρρηκτα συνυφασμένος με τις υπηρεσίες εμπορικής τραπεζικής (χορήγηση δανείων και πιστώσεων) και συνδέεται με την πιστοληπτική ικανότητα των αντισυμβαλλομένων του πιστωτικού ιδρύματος, αποτελώντας το σημαντικότερο, ποιοτικά και ποσοτικά χρηματοοικονομικής φύσης κίνδυνο.

4. 2 Υπολογισμός Έκθεσης στον Πιστωτικό Κίνδυνο

Οι βασικές παράμετροι που λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό της έκθεσης στον πιστωτικό κίνδυνο είναι οι εξής:

- Η «πιθανότητα αθέτησης» (Probability of Default - PD), δηλαδή μια στατιστική εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης του δανειζόμενου, λόγω αδυναμίας πληρωμής, σε περίοδο ενός έτους.
- Η «ζημία σε περίπτωση αθέτησης» (Loss Given Default - LGD), δηλαδή ο λόγος της ζημίας από χορήγηση πίστωσης εξαιτίας της αθέτησης υποχρεώσεων από έναν δανειζόμενο προς το ανεξόφλητο ποσό (ποσοστό ανάκτησης) κατά τον χρόνο της αθέτησης.
- Το «άνοιγμα έναντι του δανειζόμενου» (Exposure At Default - E AD), δηλαδή το τρέχον υπόλοιπο του δανειζόμενου στην τράπεζα, και
- Η διάρκεια ανοίγματος (Maturity - M).

4. 3 Υποκατηγορίες Κινδύνων

Ο πιστωτικός κίνδυνος συνίσταται από τις εξής υποκατηγορίες κινδύνων:

- **Κίνδυνος Αντισυμβαλλομένου (counterparty risk):** Ο κίνδυνος αντισυμβαλλομένου μετρά την ικανότητα του συναλλασσόμενου να εκπληρώσει τις δανειακές του υποχρεώσεις. Οι αιτίες που οδηγούν τον δανειζόμενο σε αυτήν την κατάληξη, οι οποίες συνήθως είναι η οικονομική αδυναμία ή η αστάθεια του κλάδου δραστηριότητας, θεωρούνται επιμέρους κίνδυνοι που εμπεριέχονται στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου. Ο κίνδυνος αντισυμβαλλομένου ουσιαστικά προσδιορίζει και το επίπεδο του πιστωτικού κινδύνου κάθε χορήγησης.
- **Κίνδυνος Καλυμμάτων (collateral risk):** Ο κίνδυνος καλυμμάτων σχετίζεται με την ενδεχόμενη ζημιά που θα υποστεί η τράπεζα σε περίπτωση εκποίησης των διασφαλίσεων. Η διαχείριση αυτού του κινδύνου έχει ιδιαίτερη σημασία για τις χορηγήσεις που έχουν δοθεί με βάση τα καλύμματα τους και όχι μόνο με βάση την πιστοληπτική ικανότητα των δανειοληπτών.

- **Κίνδυνος Προϊόντος που χορηγείται (product risk):** Ο κίνδυνος προϊόντος είναι η ενδεχόμενη ζημιά στην οποία εκτίθεται η τράπεζα και η οποία απορρέει από την ιδιαίτερη φύση του κάθε χορηγικού προϊόντος (στην περίπτωσή μας τα καταναλωτικά δάνεια).

- **Κίνδυνος Χώρας:** Ειδική έκφανση του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί ο κίνδυνος χώρας, ο οποίος αφορά την πιθανότητα η επέλευση αρνητικών και συνήθως απρόβλεπτων οικονομικών, πολιτικών ή κοινωνικών συνθηκών σε μια τρίτη χώρα σε σχέση με τη χώρα εγκατάστασης της τράπεζας να εμποδίσει τους εγχώριους οφειλέτες να εξοφλήσουν κεφάλαιο και τοκοχρεολύσια σύμφωνα με τους προβλεπόμενους συμβατικούς όρους.

- **Κίνδυνος Αφερεγγυότητας:** Υπάρχουν πολλοί ορισμοί για την αφερεγγυότητα, συνήθως όμως ορίζεται ως η αθέτηση εξόφλησης μιας υποχρέωσης (payment default) η οποία αθέτηση εκδηλώνεται, όταν μια προγραμματισμένη πληρωμή δεν εξοφλείται για κάποιο χρονικό διάστημα μετά τη λήξη της. Συνήθως, το χρονικό αυτό διάστημα είναι μικρό, για παράδειγμα 3 μήνες.

Οι τράπεζες μετρούν τον κίνδυνο αφερεγγυότητας χρησιμοποιώντας ιστορικά στοιχεία για δανειζόμενους με χαρακτηριστικά παρόμοια με τον υπό εξέταση. Συχνά χρησιμοποιούν στοιχεία που δημοσιεύονται από εταιρίες αξιολόγησης, όπως η Moody's, η Standard & Poor's, ενώ πολλές τράπεζες καταφεύγουν στη δημιουργία δικών τους συστημάτων αξιολόγησης και ταξινόμησης. Ο κίνδυνος αφερεγγυότητας μετράται από την πιθανότητα εμφάνισης του γεγονότος αυτού και εξαρτάται από την πιστοληπτική ικανότητα του δανειζομένου.

Η μέτρηση της πιθανότητας αφερεγγυότητας δεν είναι άμεση. Συνήθως, χρησιμοποιούνται ιστορικά στατιστικά στοιχεία μέσω ειδικών εταιρειών κατάταξης ή θεσμικών οργανισμών και στατιστικών υπηρεσιών (credit rating agencies). Από αυτές τις στατιστικές πληροφορίες προσδιορίζεται ένας συντελεστής (ratio of defaults) που χρησιμοποιείται για την προσέγγιση της πιθανότητας αφερεγγυότητας. Ο συντελεστής αυτός για δεδομένη χρονική περίοδο, είναι ο λόγος της αφερεγγυότητας προς το σύνολο του δείγματος των δανειζόμενων.

4. 4 Συστήματα Διαβάθμισης Κινδύνου

Ένας εναλλακτικός τρόπος διαβάθμισης της πιστοληπτικής συμπεριφοράς των υπαρχόντων πελατών μιας τράπεζας ή ενός οργανισμού είναι η ανάπτυξη ενός συστήματος, το οποίο θα κατατάσσει τους πελάτες σε συγκεκριμένες ομάδες-ζώνες επικινδυνότητας, σύμφωνα με κάποια κριτήρια. Σε κάθε σύστημα υπάρχει ένας αριθμός κατηγοριών πιστωτικού κινδύνου (π.χ. ΑΑ, Α, ΒΒ, Β, ΓΓ, Γ κ.λπ.) στις οποίες κατατάσσονται οι δανειζόμενοι, με βάση ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια τα οποία καθορίζουν και την πιστοληπτική τους ικανότητα.

Είναι εμφανές ότι κάθε οργανισμός μπορεί να αναπτύξει ένα σύστημα διαβάθμισης, σύμφωνα με τους κανόνες που θεωρεί εκείνος σημαντικούς, προκειμένου να προσδιορίσει τη συναλλακτική συμπεριφορά κάθε πελάτη. Το πιο απλό σύστημα διαβάθμισης κινδύνου μπορεί να περιλαμβάνει 2 ομάδες επικινδυνότητας, και να διαχωρίζει τους πελάτες ενός χαρτοφυλακίου σε «καλούς» και «κακούς», σύμφωνα πάντα με τον ορισμό που χρησιμοποιεί η κάθε τράπεζα.

Ένα σύστημα διαβάθμισης κινδύνου θα πρέπει να επιτρέπει έναν ικανό αριθμό ομάδων, έτσι ώστε να υπάρχει μια ομαλή διαβάθμιση της συμπεριφοράς κάθε πελάτη, ενώ από την άλλη μεριά δεν θα πρέπει να έχει μεγάλο αριθμό ομάδων, γεγονός που θα καθιστά δύσκολη την παρακολούθηση του. Τα περισσότερα συστήματα διαβάθμισης κινδύνου που υπάρχουν σήμερα, περιλαμβάνουν 7 έως 9 ομάδες. Επιπλέον, η κατανομή του πληθυσμού πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο ομοιόμορφη μεταξύ των ομάδων επικινδυνότητας.

Τέλος, κρίνεται σκόπιμο το σύστημα διαβάθμισης κινδύνου να είναι χτισμένο σε πελατοκεντρική βάση ή τουλάχιστον να λαμβάνει υπόψη του τη συνολική θέση του πελάτη στην τράπεζα. Με αυτόν τον τρόπο, μία και μοναδική διαβάθμιση συγκεντρώνει όλη την πληροφορία του πελάτη στο σύνολο του.

4. 4. 1 Πλεονεκτήματα & Μειονεκτήματα Συστημάτων Διαβάθμισης

Πλεονεκτήματα:

1) Δεν στηρίζεται σε κάποιο στατιστικό μοντέλο, επομένως δεν επηρεάζεται από δειγματοληπτικά σφάλματα, αδυναμίες πρόβλεψης του μοντέλου, υποθέσεις οι οποίες θα πρέπει να τηρούνται κ.λπ.

2) Δεν υπάρχει βαθμολογία, οπότε δεν υπάρχουν βάρη, ούτε στατιστικά σημαντικά χαρακτηριστικά. Επομένως δεν χρειάζονται μελέτες επικύρωσης, προκειμένου να διερευνηθεί η στατιστική σημαντικότητα βαρών των χαρακτηριστικών.

3) Παρουσιάζει ευκολία στον καθορισμό και την ερμηνεία των ομάδων διαφορετικής επικινδυνότητας. Για παράδειγμα, η τράπεζα γνωρίζει ότι τα άτομα της συγκεκριμένης διαβάθμισης συγκεντρώνουν κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και μια συμπεριφορά, την οποία η τράπεζα έχει περιγράψει και καθορίσει.

4) Οποιοσδήποτε αλλαγές μπορούν να πραγματοποιηθούν, χωρίς να χρειάζεται επανεκτίμηση ολόκληρου του αλγόριθμου.

5) Κάθε ομάδα μπορεί να περιγραφεί ακριβώς ως προς τα χαρακτηριστικά των ατόμων τα οποία περιέχει, σε αντίθεση με τη βαθμολογία που παρέχει μια εκτίμηση για την πιθανότητα αθέτησης.

Μειονεκτήματα:

1) Τα κριτήρια που χρησιμοποιεί η κάθε τράπεζα ή ο κάθε οργανισμός για τον καθορισμό των ομάδων δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι είναι και τα πιο σημαντικά για την πρόβλεψη της συμπεριφοράς του πελάτη.

2) Το σύστημα διαβάθμισης κινδύνου κατατάσσει τους πελάτες σε έναν επιθυμητό αριθμό ομάδων (π.χ. 9 ομάδες). Αντίθετα η βαθμολογία είναι πιο επεξηγηματική, κατατάσσει τους πελάτες σε περισσότερες ομάδες κίνδυνου (κάθε βαθμολογία είναι και μια διαφορετική πιθανότητα αθέτησης).

3) Ο καθορισμός των διαβαθμίσεων πραγματοποιείται με βάση υποκειμενικά κριτήρια και όχι αντικειμενικά.

4) Με το μοντέλο βαθμολόγησης συμπεριφοράς μπορεί κάποιος να πραγματοποιεί προβλέψεις συμπεριφοράς, κάτι το οποίο δεν είναι απόλυτα εφικτό με το σύστημα διαβάθμισης κινδύνου.

4. 5 Μέθοδοι Αξιολόγησης

Για την κάλυψη από τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες χρησιμοποιούν διαφορετικές μεθόδους αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών τους (credit scoring) για την καταναλωτική πίστη και τα δάνεια προς μικρές επιχειρήσεις, ανεξάρτητες εκτιμήσεις των εγγυήσεων στη στεγαστική πίστη και πλήρη χρηματοοικονομική ανάλυση στα δάνεια προς μικρομεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις.

Το credit scoring που αφορά την καταναλωτική πίστη βασίζεται σε πληροφορίες που εμπεριέχονται σε ξεχωριστές βάσεις δεδομένων για καταναλωτικά δάνεια και πιστωτικές κάρτες. Οι βάσεις αυτές έχουν δημιουργηθεί από την ίδια γνώση της κάθε τράπεζας. Προς την ίδια κατεύθυνση χρησιμοποιούν τις αρνητικές πληροφορίες που

έχει ο Τειρεσίας και οι οποίες σχετίζονται με το αν ο πελάτης κατά το παρελθόν είχε προβλήματα στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών του. Με τη λειτουργία του Γραφείου Πίστης, η οποία όμως συνεχώς καθυστερεί, οι τράπεζες θα είναι σε θέση να αξιολογούν καλύτερα την πιστοληπτική ικανότητα των πελατών τους.

4. 5. 1 Εξειδικευμένες εταιρείες

Είναι σύνηθες φαινόμενο οι τράπεζες να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες εξειδικευμένων διεθνών εταιρειών για την καλύτερη διασφάλιση του χαρτοφυλακίου καταναλωτικής πίστης και για τη συνεχή βελτίωση των σχετικών μοντέλων που εφαρμόζουν. Για παράδειγμα, η EFG Eurobank Ergasias χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες της εταιρείας Fair Isaac. Η Εθνική, από την πλευρά της, προχωρεί στην εγκατάσταση, σε συνεργασία με τον διεθνή οίκο Moody's, του συστήματος Moody's Risk Advisor (MRA), το οποίο παρέχει τη δυνατότητα να υπολογισθούν με τη μεγαλύτερη δυνατόν ακρίβεια οι παράμετροι του πιστωτικού κινδύνου, όπως η πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης εκ μέρους του πελάτη, ζημιά για την τράπεζα σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης και έκθεση σε κίνδυνο με τελικό σκοπό την εκτίμηση της αναφερομένης ζημιάς και των απαιτούμενων εποπτικών κεφαλαίων.

4. 6 Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων της ATEbank A.E.

Η ανάληψη κινδύνων αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της επιχειρησιακής λειτουργίας της ATEbank, ενώ η αποτελεσματική διαχείρισή τους διασφαλίζει την ομαλή λειτουργία της και εξασφαλίζει υψηλές αποδόσεις στους μετόχους και ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η ATEbank δίνει ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξη ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, διότι πιστεύει ότι, η ύπαρξη ενός τέτοιου πλαισίου διαμορφώνει συνθήκες ασφαλούς ανάπτυξης των δραστηριοτήτων της, περιορίζει σημαντικά τις ακραίες διακυμάνσεις στην κερδοφορία και συμβάλλει στην ορθολογικότερη κατανομή των κεφαλαίων της.

Η διαδικασία παρακολούθησης των κινδύνων περιλαμβάνει πέντε σημαντικές ενότητες:

- Την αναγνώριση του κινδύνου, ιδιαίτερα σε νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες και σε σύνθετες ή ασυνήθεις συναλλαγές.
- Τη μέτρηση του κινδύνου, με τη χρήση μεθοδολογιών και υποδειγμάτων, που έχουν αξιολογηθεί και εγκριθεί.

- Την εφαρμογή πολιτικής κινδύνων, που διευκολύνει την ανάπτυξη των εργασιών και είναι εναρμονισμένη με τη διεθνή πρακτική και τους εποπτικούς κανόνες.
- Τη σύνταξη περιεκτικών αναφορών, προς όλα τα επίπεδα διοίκησης, με έμφαση στην έκθεση κινδύνου, την τήρηση της εγκριθείσας πολιτικής και των καθορισθέντων ορίων ανάληψης κινδύνων.
- Την καθιέρωση εσωτερικών ελέγχων, σχετικά με τις διαδικασίες, την πολιτική, τα όρια και τις υποχρεώσεις έναντι των εποπτικών αρχών.

4. 6. 1 Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΔΚ)

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας έχει την ευθύνη της επιλογής και έγκρισης κατάλληλης πολιτικής, τόσο για τη διαχείριση κινδύνων με καθορισμό των εκάστοτε αποδεκτών ορίων ανάληψης τους, όσο και για την κανονιστική συμμόρφωση. Το Διοικητικό Συμβούλιο υποβοηθάται στο έργο του αυτό από την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΔΚ), που έχει συγκροτηθεί σε επίπεδο Διοικητικού Συμβουλίου.

Η ΕΔΚ διαμορφώνει τη στρατηγική ανάληψης των κινδύνων, καθορίζει τις αρχές που διέπουν τη διαχείριση κινδύνων ως προς την αναγνώριση, την πρόβλεψη, την μέτρηση, την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την αντιμετώπιση τους, επιβλέπει τη συνεπή υλοποίηση της εγκεκριμένης πολιτικής και παρακολουθεί τη συμμόρφωση της Τράπεζας με τις απαιτήσεις των εποπτικών αρχών. Επιπλέον, το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων, που έχει υιοθετήσει η Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων της ΑΤΕbank έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να διασφαλίζει ότι, οι κίνδυνοι, που εμπεριέχονται στις δραστηριότητες της Τράπεζας, διαχειρίζονται κατά τρόπο συνεπή με τους στόχους, το επίπεδο ανοχής κινδύνου, τα κριτήρια και τους κανόνες ελέγχου.

4. 6. 2 Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού-Παθητικού (ALCO)

Υπεύθυνη για τον καθορισμό του επιπέδου κινδύνου, που μπορεί να αναλάβει η Τράπεζα, αλλά και για τη διαμόρφωση της πολιτικής διαχείρισης των κινδύνων είναι η Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού-Παθητικού (ALCO), που δίνει και τις γενικές κατευθύνσεις, για τη διαχείριση του κινδύνου επιτοκίου, του κινδύνου ρευστότητας, του πιστωτικού κινδύνου και του κινδύνου αγοράς. Η ALCO ελέγχει και κατευθύνει την πολιτική διαχείρισης των χρηματοοικονομικών κινδύνων που αναλαμβάνει η Τράπεζα στις δραστηριότητες της στο εσωτερικό και εξωτερικό και στο πλαίσιο αυτό καθορίζει τα αποδεκτά όρια των κινδύνων και τους μηχανισμούς ελέγχου.

Τέλος, η Επιτροπή αυτή διαμορφώνει την πολιτική της Τράπεζας σε θέματα διάρθρωσης και διαχείρισης των στοιχείων του Ισολογισμού, καθορίζει τους στόχους κάθε οικονομικού έτους και ελέγχει την επίτευξη των στόχων και το επίπεδο των αναλαμβανόμενων κινδύνων, μέσω συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών δεικτών, όπως είναι οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, ρευστότητας, πιστωτικού κίνδυνου κ.ά.

4. 6. 3 Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου

Η ΑΤΕbank για την αντιμετώπιση και παρακολούθηση του Πιστωτικού Κινδύνου έχει δημιουργήσει την **Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων** με βασική αποστολή την διαμόρφωση και εισήγηση της πολιτικής και των διαδικασιών σχετικά με την ανεξάρτητη αναγνώριση, μέτρηση και παρακολούθηση των κινδύνων που συνεπάγονται οι επιχειρηματικές δραστηριότητες και ο τρόπος λειτουργίας της Τράπεζας και του Ομίλου. Η Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων διαρθρώνεται σε τρεις Υποδιευθύνσεις:

- α) Υποδιεύθυνση Κεφαλαιακής Ανάλυσης
- β) Υποδιεύθυνση Πιστωτικού Κινδύνου
- γ) Υποδιεύθυνση Κινδύνων Αγοράς & Λειτουργικού Κινδύνου.

Η ΑΤΕbank έχει υιοθετήσει μία σαφώς προκαθορισμένη διαδικασία αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων και έγκρισης των χορηγούμενων πιστώσεων. Η έγκριση δανείων από τις πιστοδοτικές Μονάδες της Τράπεζας γίνεται μέσα στο πλαίσιο ενός προκαθορισμένου μέσο-σταθμικού μηνιαίου ορίου εκτιμώμενου πιστωτικού κινδύνου. Με βάση τα συστήματα αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας, που λαμβάνουν υπόψη, τόσο τα χαρακτηριστικά του δανειζόμενου, όσο και τις εξασφαλίσεις και την αξιοποίηση δεδομένων ιστορικότητας, η Τράπεζα είναι σε θέση να εκτιμά τον πιστωτικό κίνδυνο των χαρτοφυλακίων και των δανείων και να υπολογίζει την πιθανή ζημιά.

Από τον Ιανουάριο του 2005 το σύστημα διαβάθμισης των πιστούχων εξελίχθηκε από 6-βάθμιο σε 11-βάθμιο με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου δανείων. Παράλληλα, η χρήση του εσωτερικού 11-βάθμιου συστήματος διαβάθμισης εντάχθηκε στο πλαίσιο πολιτικής πιστοδοτήσεων, διαδικασιών και παρακολούθησης της συμπεριφοράς των αντισυμβαλλομένων.

Για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων και τη διαβάθμιση τους στο 11-βάθμιο σύστημα χρησιμοποιούνται τέσσερις μέθοδοι ανάλογα με την κατηγορία στην οποία εντάσσονται (Ιδιώτες, Αγρότες, Μικρομεσαία Επιχείρηση, Μεγάλη Επιχείρηση). Ανάλογα με τη μέθοδο που χρησιμοποιείται

συνδέεται η διαβάθμιση του πελάτη με την πιθανότητα αθέτησης των υποχρεώσεων του και υπολογίζεται η εκτιμώμενη ζημία κατά την χορήγηση του δανείου. Από τον Ιανουάριο 2006 το σύστημα ενσωματώθηκε στο μηχανογραφικό σύστημα Profits με σκοπό να επιτευχθεί μεγαλύτερη ασφάλεια και ακρίβεια στην καταχώρηση των δεδομένων και στην χρήση του συστήματος.

Τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για την αξιολόγηση των πιστούχων καταχωρούνται από τους αξιολογητές και τηρούνται, μαζί με τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων, στη βάση δεδομένων. Με αυτό τον τρόπο, γίνεται εφικτή η συστηματική ποσοτική και ποιοτική ανάλυση του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας, εντοπίζονται και αναλύονται οι αιτίες αξιολογών μετακινήσεων στις κατηγορίες ταξινόμησης και εξάγονται πληροφορίες χρήσιμες για τη χάραξη της πιστοδοτικής πολιτικής.

Το σύστημα εσωτερικών διαβαθμίσεων χρησιμοποιείται επίσης για τον υπολογισμό των προβλέψεων. Η Τράπεζα εφαρμόζει πολιτική προβλέψεων, που στοχεύει στο σχηματισμό ικανού ύψους προβλέψεων, που θα υπερκαλύπτουν τις τυχόν ζημίες από επισφαλείς απαιτήσεις. Οι προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις υπερβαίνουν συνολικά τις ελάχιστες απαιτούμενες για εποπτικούς σκοπούς. Πέραν των ανωτέρω, η Τράπεζα, όποτε το κρίνει σκόπιμο, σχηματίζει και γενικές προβλέψεις, για κινδύνους που δεν προσδιορίζονται επακριβώς.

4. 6. 4 Σύστημα Αξιολόγησης Πελάτη

Το σύστημα αξιολόγησης και πιστωτικής κατάταξης των πελατών με βάση τον πιστωτικό κίνδυνο, προβλέπεται να αναπροσαρμόζεται και να μεταβάλλεται ανάλογα με τις παρατηρήσεις και τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την χρήση του αλλά και για λόγους συμμόρφωσης με το γενικό πλαίσιο κανονισμών και περιορισμών που επιβάλλονται από τις εποπτεύουσες αρχές του τραπεζικού συστήματος.

Στηρίζεται ουσιαστικά στα ακόλουθα σημεία:

- Την αξιολόγηση του πελάτη σύμφωνα με το Σύστημα Βαθμολόγησης/Διαβάθμισης που ισχύει για κάθε κατηγορία πελατείας
- Την εξέταση της ικανότητας εξυπηρέτησης των δανειακών και των λοιπών υποχρεώσεων του πελάτη.
- Τις διασφαλίσεις που είναι σε θέση να προσφέρει ο πελάτης.

4. 6. 5 Μέθοδοι Αξιολόγησης του Πελάτη

Κατά την Αξιολόγηση του πελάτη λαμβάνονται σοβαρά υπόψη: α) Η εξέταση της δραστηριότητας, από την ομαλή και επιτυχή πορεία της οποίας εξασφαλίζονται και τα εισοδήματα του πελάτη και β) Οι συνθήκες μέσα στις οποίες λειτουργεί ο πελάτης και οι οποίες αναγκαστικά τον επηρεάζουν.

Οι πελάτες διακρίνονται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες α) Αγρότες, β) Ιδιώτες, γ) Μεσαίοι και δ) Επιχειρήσεις. Για κάθε μια από τις παραπάνω κατηγορίες υπάρχει και μια ξεχωριστή μέθοδος αξιολόγησης. Οι πελάτες αξιολογούνται κάθε φορά που υποβάλλουν αίτημα πιστοδότησης (νέο δάνειο, ανανέωση ή μεταβολή πιστοδοτικού ορίου, συμπληρωματικό δάνειο κ.λπ.). Η εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου αφορά το σύνολο της υπό εξέταση χορήγησης και όχι το κάθε φορά αποδιδόμενο ποσό. Ασφαλώς βέβαια όπως ορίζεται και από την τράπεζα το μοντέλο εσωτερικής διαβάθμισης που κάθε φορά εφαρμόζεται, δεν μπορεί να υποκαταστήσει την κρίση του αξιολογητή, ο οποίος έχει συνολική εικόνα του πελάτη, συνεκτιμά τους λοιπούς κανόνες που πρέπει να διέπουν την κάθε πιστοδότηση και υποβάλλει τεκμηριωμένες προτάσεις προς το αρμόδιο εγκριτικό όργανο.

Σε όλες τις αξιολογήσεις υπάρχει η ελάχιστη και η μέγιστη βαθμολογία, ενώ υπάρχει και η βαρύτητα κριτηρίου. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι στους ιδιώτες και στους αγρότες η τράπεζα δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα στο κριτήριο του δείκτη δανειακής επιβάρυνσης (εισόδημα) και στο κριτήριο Ιστορικό πελάτη στην ΑΤΕ (συναλλακτική τάξη). Έτσι, πελάτες με προηγούμενα δάνεια κανονικά αποπληρωμένα, βαθμολογούνται καλύτερα και δανειοδοτούνται ευκολότερα σε σύγκριση με καινούριους πελάτες. Με αυτόν τον τρόπο η Τράπεζα επιβραβεύει τους μακροχρόνιους και συνεπείς πελάτες της. Τέλος πρέπει να σημειωθεί ότι σαν κριτήριο με συντελεστή βαρύτητας έχουν και οι πληροφορίες φερεγγυότητας από το δίκτυο «Τειρεσίας».

4. 6. 6 Εξέταση της Ικανότητας Εξυπηρέτησης Υποχρεώσεων του Πελάτη

Υπολογισμός Εισοδήματος

Σχετικά με τον υπολογισμό του εισοδήματος μια βασική παράμετρος σύμφωνα και με οδηγίες της Τράπεζας της Ελλάδος είναι ότι το σύνολο των δανειακών υποχρεώσεων των νοικοκυριών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 30-45% των εισοδημάτων τους. Στην περίπτωση των αγροτών λαμβάνεται υπόψη ως εισόδημα το γεωργικό εισόδημα του

τρέχοντος έτους. Επειδή οι αγρότες φορολογούνται με αντικειμενικά κριτήρια και το εισόδημα που αναγράφεται στις φορολογικές τους δηλώσεις δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, η Τράπεζα με σχετικές οδηγίες προσδιορίζει το πραγματικό εισόδημα του κάθε αγρότη, σύμφωνα με τα στρέμματα που καλλιεργεί, το είδος της καλλιέργειας, και το ποσοστό των ιδιοκτητών ή ενοικιαζόμενων στρεμμάτων του (συντελεστές ακαθάριστης γεωργικής προσόδου).

Ως εισόδημα ιδιωτών λαμβάνεται υπόψη το δηλωθέν στη φορολογική δήλωση και σε εξαιρετικές περιπτώσεις υπολογίζεται κατ' εκτίμηση των αξιολογητών. Για τους ιδιώτες η Τράπεζα αναγνωρίζοντας την μεγάλη έκτασης φοροδιαφυγής, και το γεγονός ότι στις περισσότερες περιπτώσεις τα δηλωθέντα εισοδήματα δεν ανταποκρίνονται στα πραγματικά, έχει δώσει την ευχέρεια στα εγκριτικά όργανα να λαμβάνουν υπόψη τους για την αξιολόγηση του δανείου τα πραγματικά εισοδήματα των ιδιωτών και των ατομικών επιχειρήσεων και όχι απαραίτητα τα δηλωθέντα.

Υπολογισμός Δανειακών Υποχρεώσεων

Για τον υπολογισμό των συνολικών δανειακών υποχρεώσεων λαμβάνονται υπόψη:

- Τα στοιχεία από το μηχανογραφικό σύστημα της Τράπεζας.
- Τα στοιχεία του συστήματος «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ».
- Το δυσμενέστερο από πλευράς επιτοκίου σενάριο για τον πελάτη, δηλαδή το
- υψηλότερο ανά κατηγορία δανείου, σύμφωνα με την ισχύουσα κλιμάκωση των επιτοκίων.
- Οι δανειακές υποχρεώσεις που βαρύνουν τον πελάτη (ή τον/την σύζυγό του) λόγω της παροχής της εγγύησής του σε δάνεια τρίτων, εφόσον συμβάλει στην αποπληρωμή δανείου τρίτου.

Εγγυητής

Στις περιπτώσεις που λαμβάνεται εγγυητής ο οποίος κατατάσσεται σε ανώτερη κλίμακα από αυτή του οφειλέτη, ο πιστωτικός κίνδυνος της πιστοδότησης αυτής υπολογίζεται με βάση την κλίμακα του εγγυητή. Η κατάταξη του εγγυητή λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου μόνο αν κατατάσσεται σε ανώτερη κλίμακα από αυτή του πελάτη. Όταν υπάρχει προσφορά κάλυμματος από τρίτο, ο οποίος στη δανειστική σύμβαση φέρεται ως εγγυητής και δεν έχει ληφθεί υπόψη η κλίμακά του, τότε θα καταχωρείται το προσφερόμενο κάλυμμα στην αντίστοιχη θέση των καλυμμάτων που αφορούν τον πελάτη.

4. 6. 7 Διασφαλίσεις – Καλύμματα

Καλύμματα είναι οι κάθε μορφής διασφαλίσεις που είναι δυνατόν να λαμβάνονται κατά τη χορήγηση πιστοδοτικών προϊόντων, με σκοπό τη μείωση του ενδεχόμενου κινδύνου να υποστεί ζημιές η Τράπεζα, λόγω της αδυναμίας του πελάτη να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του προς αυτήν. Η ύπαρξη και η ποιότητα των καλυμμάτων λαμβάνονται υπόψη για τη συνολική εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου κατά το στάδιο της αξιολόγησης του πελάτη, αλλά δεν αποτελούν τον καθοριστικό παράγοντα για την έγκριση και την υλοποίηση μιας σύμβασης χορήγησης. Οι συνήθεις κατηγορίες καλυμμάτων αφορούν στις εξής βασικές κατηγορίες:

- Υποθήκες – Προσημειώσεις
- Ενεχυριάσεις
- Εκχωρήσεις απαιτήσεων, εμπορευμάτων και ασφαλιστήριων συμβολαίων πελατών
- Εγγυήσεις

4. 7 Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων της EFG Eurobank A.E.

Η αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων αποτελεί βασική προτεραιότητα της Eurobank EFG, καθώς επίσης και ένα σημαντικό ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα. Η Τράπεζα διαθέτει σημαντικούς πόρους για την ανάπτυξη των πολιτικών, των μεθόδων και των υποδομών της, προκειμένου να διασφαλίζει την αναβάθμισή τους σύμφωνα με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και τις οδηγίες της Επιτροπής της Βασιλείας.

Η Eurobank EFG εφαρμόζει συγκεκριμένες διαδικασίες έγκρισης και ανεξάρτητης αναθεώρησης πιστώσεων, αποτελεσματικές πολιτικές διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς και του λειτουργικού κινδύνου τόσο στην Ελλάδα, όσο και στις θυγατρικές της στις χώρες της Νέας Ευρώπης. Οι πολιτικές διαχείρισης κινδύνων που εφαρμόζονται από την Τράπεζα και από τις θυγατρικές της, καθώς επίσης από τους τομείς εσωτερικού ελέγχου και κανονιστικής συμμόρφωσης του Ομίλου αναθεωρούνται σε ετήσια βάση.

Η πολιτική διαχείρισης των κινδύνων του Ομίλου προσδιορίζεται από την Επιτροπή Κινδύνων, η οποία αποτελείται από τον πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου, το Διευθύνοντα Σύμβουλο, τους Αναπληρωτές Διευθύνοντες Συμβούλους Τραπεζικής Επιχειρήσεων, Τραπεζικής Ιδιωτών Πελατών και Διαχείρισης Κινδύνων και δύο μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Η Επιτροπή Κινδύνων της Τράπεζας, η οποία συνεδριάζει σε τριμηνιαία βάση, αναφέρεται απευθείας στο

Διοικητικό Συμβούλιο, ενώ οι τοπικές Επιτροπές Κινδύνων, οι οποίες συνεδριάζουν με την ίδια συχνότητα σε κάθε μία από τις χώρες της Νέας Ευρώπης, αναφέρονται στην Επιτροπή Κινδύνων της Τράπεζας.

4. 7. 1 Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου

Έγκριση Χορηγήσεων

Η διαδικασία έγκρισης και αναθεώρησης χορηγήσεων είναι κεντροποιημένη τόσο στην Ελλάδα, όσο και στις χώρες της Νέας Ευρώπης. Ο διαχωρισμός των καθηκόντων συνεπάγεται την ανεξαρτησία μεταξύ του στελέχους που έχει τη σχέση με τον πελάτη, της εγκριτικής διαδικασίας, της εκταμίευσης και του πιστωτικού ελέγχου κατά τη διάρκεια της ζωής του δανείου.

Στην καταναλωτική πίστη, η διαδικασία έγκρισης χορηγήσεων είναι κεντροποιημένη. Η Τράπεζα χρησιμοποιεί προηγμένα μοντέλα αξιολόγησης αιτήσεων και συμπεριφοράς, καθώς και σαφή κριτήρια πιστοδότησης βάσει επισταμένης ανάλυσης δεδομένων. Κάθε τομέας δραστηριοποίησης της καταναλωτικής πίστης και κάθε προϊόν έχει αναλυθεί με σκοπό την ανάπτυξη εξειδικευμένων μοντέλων αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας.

Η οργάνωση των τομέων διαχείρισης κινδύνων των θυγατρικών τραπεζών στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, τη Σερβία, την Πολωνία και την Ουκρανία ακολουθεί το πρότυπο του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας. Στην Τουρκία, όπου ο Όμιλος επεξέτεινε τις δραστηριότητες του πρόσφατα, η Eurobank Tekien έχει ήδη ξεκινήσει τη διαδικασία υιοθέτησης του ίδιου μοντέλου διαχείρισης κινδύνων. Η διαδικασία έγκρισης πιστοδοτήσεων σε όλες τις τράπεζες της Νέας Ευρώπης συμμορφώνεται πλήρως με τα ισχύοντα στη μητρική Τράπεζα στην Ελλάδα. Η παρακολούθηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου στη Τραπεζική Επιχειρήσεων διενεργείται για κάθε πελάτη ξεχωριστά, ενώ στην Τραπεζική Ιδιωτών Πελατών σε επίπεδο συνολικού χαρτοφυλακίου.

4. 8 Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων Τράπεζας Πειραιώς

Στην Τράπεζα Πειραιώς ήδη από το 2006 έχει συσταθεί η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων σε επίπεδο Διοικητικού Συμβουλίου, ώστε να καλύπτονται αποτελεσματικά όλες οι μορφές κινδύνων και να διασφαλίζεται ο ενοποιημένος έλεγχός τους, η εξειδικευμένη αντιμετώπισή τους και ο απαιτούμενος συντονισμός σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου. Κύριες αρμοδιότητες της Επιτροπής αποτελούν η διαμόρφωση στρατηγικής ανάληψης κινδύνων και διαχείρισης των εποπτικών κεφαλαίων, η μέριμνα

για την ανάπτυξη εσωτερικού συστήματος διαχείρισης κινδύνων, καθώς και ο καθορισμός των αρχών που πρέπει να διέπουν τη λειτουργία του. Η Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον σε τριμηνιαία βάση, ενώ αξιολογεί την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων Ομίλου, την καταλληλότητα των ορίων και την επάρκεια των προβλέψεων.

4. 8. 1 Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου

Η δραστηριότητα και η κερδοφορία της Τράπεζας είναι συνυφασμένες με την ανάληψη πιστωτικού κινδύνου. Αποτελεί την πιο σημαντική πηγή κινδύνου για την Τράπεζα Πειραιώς και για το λόγο αυτό η αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείρισή του αποτελεί πρωταρχικό μέλημα της Διοίκησης. Η συνολική έκθεση του Ομίλου στον πιστωτικό κίνδυνο προέρχεται κατά κύριο λόγο από τα εγκεκριμένα πιστωτικά όρια και τις πιστοδοτήσεις της Επιχειρηματικής και Ιδιωτικής Πίστης.

Η εφαρμογή της πιστωτικής πολιτικής η οποία περιγράφει τις αρχές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου στην Τράπεζα, διασφαλίζει την ενιαία και αποτελεσματική αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου. Όλα τα πιστοδοτικά όρια αναθεωρούνται ή ανανεώνονται τουλάχιστον μια φορά το χρόνο, ενώ τα αρμόδια εγκριτικά κλιμάκια καθορίζονται με βάση το ύψος και την κατηγορία του συνολικού πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει η Τράπεζα για κάθε οφειλέτη ή ομάδα οφειλετών που σχετίζονται μεταξύ τους.

4. 8. 2 Μέτρηση και παρακολούθηση Πιστωτικού Κινδύνου

Για τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου που ενέχεται στα δάνεια και τις απαιτήσεις της Τράπεζας σε επίπεδο αντισυμβαλλομένου:

- αξιολογείται συστηματικά η πιστοληπτική ικανότητα του πιστούχου και εκτιμάται η πιθανότητα αθέτησης των συμβατικών του υποχρεώσεων
- παρακολουθείται το ύψος της τρέχουσας έκθεσης στον πιστωτικό κίνδυνο που προκύπτει από το άνοιγμα και
- εκτιμάται με βάση τα υφιστάμενα καλύμματα και εξασφαλίσεις το πιθανό ποσοστό ανάκτησης, το οποίο ενδέχεται να εισπραχθεί στην περίπτωση που ο πιστούχος αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του.

Η πιστοληπτική ικανότητα των αντισυμβαλλομένων αξιολογείται χρησιμοποιώντας υποδείγματα πιστοληπτικών διαβαθμίσεων (ratings) προσαρμοσμένα

στις κατηγορίες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αντισυμβαλλόμενων και εκτιμάται η πιθανότητα αθέτησης των συμβατικών τους υποχρεώσεων.

Σε ότι αφορά τις πιστοδοτήσεις ιδιωτών, στον Όμιλο Πειραιώς δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην υιοθέτηση και εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων παρακολούθησης και διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου. Η παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου των προϊόντων πίστης ιδιωτών αφορά την αξιολόγηση των παραμέτρων πιστοληπτικής ικανότητας (credit scoring), τη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου, την πληθυσμιακή κατανομή των δανειοληπτών, καθώς και την παρακολούθηση της εξέλιξης των υφιστάμενων ή των εν δυνάμει προβληματικών απαιτήσεων.

Για την καταναλωτική πίστη στην Τράπεζα εφαρμόζονται από το 2002 υποδείγματα αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας για τους υποψήφιους πιστούχους (application scoring). Παράλληλα, χρησιμοποιούνται υποδείγματα σχετικά με την αξιολόγηση της συναλλακτικής συμπεριφοράς υφιστάμενων πελατών (behavior scoring) για κάθε προϊόν, αλλά και σε επίπεδο πελάτη.

4. 8. 3 Τεχνικές Μείωσης Πιστωτικού Κινδύνου

Ο Όμιλος Πειραιώς διαχειρίζεται, ελέγχει και περιορίζει το ύψος και τη συγκέντρωση του πιστωτικού κινδύνου εφαρμόζοντας σύστημα πιστοδοτικών ορίων. Τα πιστοδοτικά όρια προσδιορίζουν τη μέγιστη αποδεκτή ανάληψη κινδύνου ανά αντισυμβαλλόμενο, ανά μονάδα αντισυμβαλλομένων, ανά προϊόν και ανά χώρα. Η συνολική έκθεση της Τράπεζας στον πιστωτικό κίνδυνο οφειλετών ελέγχεται περαιτέρω και με την εφαρμογή υπο-ορίων, τα οποία καλύπτουν ανοίγματα εντός και εκτός ισολογισμού, καθώς επίσης και ημερήσιες θέσεις σε χρηματοοικονομικά προϊόντα του χαρτοφυλακίου συναλλαγών.

Για τον καθορισμό των ορίων των πελατών λαμβάνονται υπόψη τυχόν καλύμματα ή εξασφαλίσεις τα οποία μειώνουν το ύψος του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Η Τράπεζα κατατάσσει τον κίνδυνο των πιστοδοτήσεών της σε κατηγορίες κινδύνου ανάλογα με το είδος των συνδεδεμένων καλυμμάτων ή εξασφαλίσεων και τη δυνατότητα ρευστοποίησής τους. Η παρακολούθηση της τήρησης των θεσπισμένων ορίων πραγματοποιείται σε ημερήσια βάση και τυχόν υπερβάσεις αναφέρονται και αντιμετωπίζονται εγκαίρως.

4.9 Ο Κίνδυνος του Καταναλωτή

Μέχρι τώρα στο συγκεκριμένο κεφάλαιο αναλύσαμε τους κινδύνους που έχει να διαχειριστεί, να προβλέψει και να αντιμετωπίσει το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Παρακάτω θα αναλύσουμε τον κίνδυνο που αντιμετωπίζει καθημερινά ο καταναλωτής.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος και τα καθημερινά δημοσιεύματα στον τύπο, ο υπερβολικός δανεισμός και η υπερχρέωση των νοικοκυριών, κυρίως των χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων, έχει εξελιχθεί σε μείζον κοινωνικό και οικονομικό πρόβλημα, τόσο για τα ίδια τα νοικοκυριά όσο και για την οικονομία. Η επιβάρυνση των νοικοκυριών είναι αποτέλεσμα συνδυασμού παραγόντων, της μείωσης του πραγματικού εισοδήματος τους, της αύξησης των επιτοκίων, της έλλειψης πληροφόρησης των καταναλωτών και της αλόγιστης επέκτασης της καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης εκ μέρους των τραπεζών στο βωμό του ανταγωνισμού των κερδών.

Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται καθημερινά, οι αρχικοί όροι και οι συνθήκες δανεισμού ανατρέπονται λόγω της περαιτέρω συρρίκνωσης της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών από την ακρίβεια και την αύξηση των επιτοκίων. Οι κατασχέσεις, οι πλειστηριασμοί ακινήτων, οι διαταγές πληρωμής και τα ασφαλιστικά μέτρα νομής είναι σε ημερήσια διάταξη. Η αδυναμία εξόφλησης των δανειακών υποχρεώσεων των νοικοκυριών έχει δυσμενείς συνέπειες για την οικονομική και γενικά την κοινωνική και οικογενειακή τους κατάσταση.

Σήμερα, παρά την μείωση των χορηγήσεων προς τους ιδιώτες και την εφαρμογή αυστηρότερων πιστωτικών κριτηρίων από τις τράπεζες, λόγω των υποχρεώσεων που επιβάλλει η Βασιλεία II, η κατανομή των πιστώσεων μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών παραμένει η ίδια. Η υπερπροσφορά δανειακών προϊόντων από τις τράπεζες και η ευκολία πρόσβασης των καταναλωτών σε αυτές, συνεχίζεται. Η ανεπαρκής πληροφόρηση για τους όρους δανεισμού, τα πραγματικά επιτόκια, και τις πρόσθετες επιβαρύνσεις απετέλεσαν κρίσιμους παράγοντες που επηρέασαν την καταναλωτική συμπεριφορά των καταναλωτών και οδήγησαν σε αποφάσεις δανεισμού στις οποίες αποδείχθηκαν στη συνέχεια ότι αδυνατούν να ανταποκριθούν με βάση τα εισοδήματά τους. Αγαθά και υπηρεσίες που κάποτε για να αποκτηθούν προϋπέθεταν συγκέντρωση αποταμιεύσεων από το οικογενειακό εισόδημα, σήμερα αποκτώνται με δανειακά χρήματα που εξασφαλίζουν με ευκολία πρόσβαση από τις τράπεζες μέσω δανείων και πιστωτικών καρτών.

Η ανάπτυξη της τραπεζικής αγοράς, μετά την απελευθέρωση της, δεν χαρακτηρίζεται από ανάλογη ενίσχυση του ανταγωνισμού και του ρόλου των

εποπτικών αρχών, με αποτέλεσμα να παρατηρείται ασυμμετρία στην ανάπτυξη και την ωρίμανση της. Η συρρίκνωση της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών κυρίως των χαμηλών και μεσαίων εισοδηματικών στρωμάτων, οδηγεί καταρχήν σε εξάντληση των αποταμιεύσεων τους και στη συνέχεια στον τραπεζικό δανεισμό.

Η έλλειψη πληροφόρησης του καταναλωτή σε συνδυασμό με την αδυναμία να αξιολογήσει αντικειμενικά την πιστοληπτική του ικανότητα, σε σχέση με τα μελλοντικά πραγματικά του εισοδήματα και την περιουσιακή του κατάσταση αλλά και τις πραγματικές του ανάγκες, οδηγεί σε αδυναμία εξυπηρέτησης των δανειακών του υποχρεώσεων με δυσμενείς συνέπειες για αυτόν και την οικογένειά του. Οι καταναλωτές χωρίς πολύ σκέψη και χωρίς να κατανοούν πλήρως τους όρους και τις δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν και κυρίως χωρίς να ενεργούν με βάση τις πραγματικές ανάγκες και την ικανότητά τους να αποπληρώσουν τις μελλοντικές τους υποχρεώσεις, προβαίνουν σε σύναψη δανείων.

Ο ανταγωνισμός των στόχων πωλήσεων των τραπεζικών στελεχών για την κατάκτηση μεγαλύτερων μεριδίων της αγοράς οδηγούν τις τράπεζες, με τη βοήθεια διαφημίσεων για συνοπτικές διαδικασίες δανεισμού που πολλές φορές είναι παραπλανητικές, σε χορήγηση δανείων και καρτών με ευκολία χωρίς να εκτιμάται ενδελεχώς η πιστοληπτική ικανότητα των καταναλωτών. Αυτή η κατάσταση οδηγεί σε άνιση σχέση πληροφόρησης και διαπραγμάτευσης μεταξύ τραπεζών και καταναλωτών σε βάρος των καταναλωτών. Έχουμε δηλαδή άνιση κατανομή πληροφοριών και κινδύνου μεταξύ τραπεζών και καταναλωτών που αφορά κυρίως τα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα νοικοκυριών.

4. 9. 1 Οργανισμός Εργατικής Εστίας (ΟΕΕ)

Όλα όσα προαναφέραμε αποτελούν λόγο ουσιαστικής ρυθμιστικής παρέμβασης της πολιτείας και των εποπτικών αρχών. Τα προβλήματα αυτά δεν αφήνουν αδιάφορο τον Οργανισμό Εργατικής Εστίας (ΟΕΕ). Κάποια μέτρα είναι αναγκαία, όπως η ενίσχυση του πραγματικού εισοδήματος των νοικοκυριών, η προστασία των καταναλωτών και η διασφάλιση της κύριας κατοικίας από πλειστηριασμό. Άλλα μέτρα είναι για την πληρέστερη ενημέρωση των καταναλωτών και την αποφυγή της αθέμιτης και παραπλανητικής διαφήμισης, της διαφάνειας στον προσδιορισμό των επιτοκίων, του συνολικού κόστους των δανείων και της αποτελεσματικότερης λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος, όπως και για την ενίσχυση του ρόλου και της δράσης των εποπτικών αρχών.

4. 9. 2 Ενημέρωση του καταναλωτή

Οι καταναλωτές πρέπει να γνωρίζουν πριν αποφασίσουν να δανειστούν ότι ο τραπεζικός δανεισμός του νοικοκυριού είναι ένα ζήτημα που ξεφεύγει από τις συνήθεις συναλλακτικές σχέσεις προμηθευτή – καταναλωτή ως προς τη συνθετότητα και τα χαρακτηριστικά της συναλλαγής, σχετικά με τους όρους και τις μελλοντικές δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν. Ο τραπεζικός δανεισμός δεν είναι εισόδημα αλλά ταμειακή διευκόλυνση έναντι μελλοντικών εισοδημάτων (εκχώρησης μελλοντικών ταμειακών εισροών) για την ικανοποίηση τρεχουσών ή διαρκών αναγκών. Άρα, οι όροι εξυπηρέτησης ως προς το ύψος της δόσης και την περιοδικότητα καταβολής, σχετίζεται με τη δυνατότητα αποπληρωμής από μελλοντικά εισοδήματα.

Ο καταναλωτής με την υπογραφή της δανειστικής σύμβασης αναλαμβάνει την ηθική και οικονομική υποχρέωση επιστροφής των χρημάτων και μάλιστα σε περιοδικές πληρωμές δόσεων. Για το λόγο αυτό απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή από την πλευρά του καταναλωτή για τις πραγματικές του ανάγκες και τις μελλοντικές του δυνατότητες για πλήρη ενημέρωση από την τράπεζα πριν από κάθε σύμβαση για τις μακροχρόνιες υποχρεώσεις και δεσμεύσεις που αναλαμβάνει.

Οι καταναλωτές δεν κατανοούν πολλές φορές τους βασικούς όρους του δανείου, δεν κατανοούν τα λεγόμενα «ψηλά γράμματα» των συμβάσεων ή παραπλανούνται από τις διαφημιζόμενες συνοπτικές διαδικασίες απόκτησης δανείων ή καρτών. Όλα αυτά έχουν σαν αποτέλεσμα την παγίδευση του καταναλωτή και την όχι καλύτερη επιλογή προϊόντος ή τράπεζας και τελικά σε περίπτωση αδυναμίας αποπληρωμής, να οδηγείται σε οικονομικό και κοινωνικό αδιέξοδο.

4. 9. 3 Απαιτούμενη έρευνα από τον καταναλωτή

Προκειμένου ο καταναλωτής να καταλήξει συνειδητά στην επιλογή του για δανεισμό θα πρέπει εκτός από μια έρευνα αγοράς για τα βασικά χαρακτηριστικά του δανειακού προϊόντος (επιτόκιο, διάρκεια κλπ) θα πρέπει να λάβει υπόψη του το συνολικό κόστος του δανείου δηλαδή το σύνολο των επιβαρύνσεων (τόκοι, έξοδα φακέλου, έξοδα τροποποίησης δανείου, τρόπος υπολογισμού επιτοκίου, κόστος προεξόφλησης δανείου κλπ). Να εκτιμήσει δηλαδή το όφελος που λαμβάνει από το δάνειο σε σχέση με τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει μελλοντικά.

Ο ενημερωμένος και υπεύθυνος καταναλωτής θα πρέπει να προσέχει και να είναι ενήμερος τουλάχιστον για τα εξής:

- Διάρκεια σύμβασης

- Ζητούμενες εγγυήσεις
- Συνολικό ποσό δανείου
- Άλλες δαπάνες και επιβαρύνσεις
- Συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο
- Το επιτόκιο αναφοράς με βάση το οποίο αναπροσαρμόζεται το χρεωστικό επιτόκιο σε περίπτωση κυμαινόμενου επιτοκίου
 - Η πληροφόρηση που πρέπει να παρέχεται από τις τράπεζες πρέπει να διαφοροποιείται ανάλογα με το είδος του προϊόντος και το στάδιο που βρίσκεται η συναλλαγή (Προσυμβατική ενημέρωση ή σύναψη σύμβασης)
 - Συνήθως οι τράπεζες χρησιμοποιούν τους Γενικούς Όρους Συναλλαγών, τα γνωστά «ψηλά γράμματα» στις συμβάσεις, τα οποία είναι ουσιαστικά προδιατυπωμένοι συμβατικοί όροι, που διέπουν όλες τις συμβάσεις προσαρμοσμένοι στις ανάγκες των τραπεζών και ο καταναλωτής καλείται να υπογράψει μία σύμβαση χωρίς να έχει περιθώρια διαπραγματεύσεων. Στα «ψηλά γράμματα» των δανειακών συμβάσεων προβλέπονται πολύ σημαντικοί όροι τόσο για τον δανειολήπτη όσο και για τον εγγυητή, που συνήθως είναι συγγενικό πρόσωπο, τους οποίους σπάνια διαβάζουν και δεν τους κατανοούν οι δανειολήπτες.

Ουσιαστικά πρόκειται για συμβάσεις προσχώρησης και ο καταναλωτής βρίσκεται σε μειονεκτική διαπραγματευτική θέση έναντι της τράπεζας. Με τον τρόπο αυτό διαταράσσεται η ισορροπία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων σε βάρος του καταναλωτή, ο οποίος θα πρέπει να ζητά αντίγραφο της προς υπογραφή δανειακής σύμβασης ώστε με τη βοήθεια του λογιστή του ή του συμβούλου του να αποφασίζει.

4. 9. 4 Νομοθεσία και ενώσεις καταναλωτών

Ο καταναλωτής προστατεύεται από τη νομοθεσία έναντι καταχρηστικών όρων των συμβάσεων (Ν 2251/94 για τη προστασία του καταναλωτή) με την κατοχύρωση ειδικών όρων ανάλογα με τα δανειακά προϊόντα και την ερμηνεία σαφών γενικών όρων. Πρέπει να προσέχει τις διαφημίσεις οι οποίες πολλές φορές έχουν κριθεί από τα δικαστήρια παραπλανητικές. Προβάλουν και προωθούν ακόμη και δάνεια με μηδενικό επιτόκιο, ενώ κρύβουν υψηλά επιτόκια μακροπρόθεσμα και επιβαρύνσεις που οδηγούν τον καταναλωτή σε εσφαλμένες αποφάσεις. Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών έχει εκδώσει Κώδικα Δεοντολογίας για τη διαφημιστική προβολή χρηματοπιστωτικών προϊόντων. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε συνεργασία με την Τράπεζα Ελλάδος θα

πρέπει να εποπτεύσουν προληπτικά τη δραστηριότητα αυτή και όχι να κρίνονται δικαστικά κατόπιν δικαστικών μαζικών παρεμβάσεων από τις Ενώσεις Καταναλωτών.

Οι Ενώσεις Καταναλωτών στη χώρα μας είναι εξαιρετικά σημαντικές και η σύνδεση μαζί τους μπορεί να αποβεί πολύ χρήσιμη. Η ανάπτυξη του καταναλωτικού κινήματος, η συμμετοχή του κάθε ενός σε αυτό και η σύνδεση του με τον Οργανισμό Εργατικής Εστίας είναι αναγκαιότητα. Ο νόμος Ν. 2251/94 αναγνωρίζει στις ενώσεις καταναλωτών, και όχι στο μεμονωμένο καταναλωτή, το δικαίωμα να ζητούν από το δικαστήριο με συλλογική αγωγή την παράλειψη παράνομης συμπεριφοράς τράπεζας η οποία θίγει το συλλογικό συμφέρον των καταναλωτών. Οι συλλογικές αγωγές έχουν οδηγήσει στην έκδοση δικαστικών αποφάσεων με τις οποίες ανατρέπονται προς όφελος των καταναλωτών πολλές καταχρηστικές πρακτικές των τραπεζών. Η Πολιτεία θα πρέπει άμεσα να επιβάλει τις δικαστικές αποφάσεις αυτές με νόμο ώστε οι τράπεζες να μην τις αγνοούν.

Τέλος ο Συνήγορος του Καταναλωτή, ως Ανεξάρτητη Αρχή, μπορεί να συμβάλει στην παράλειψη παράνομων συμπεριφορών με προσφυγή στη δικαιοσύνη.

4. 9. 5 Αρχή υπεύθυνου δανεισμού

Η υπεύθυνη συμπεριφορά δεν αφορά μονομερώς τους καταναλωτές αλλά κυρίως τις Τράπεζες. Δεν είναι ούτε δίκαιο, ούτε αποτελεσματικό να ζητάς αποκλειστικά ευθύνη από τον καταναλωτή και να αφήνεις στο απυρόβλητο τις τράπεζες που με τη πολιτική και τη συμπεριφορά τους έχουν διογκώσει το πρόβλημα της υπερχρέωσης των νοικοκυριών, όπως με την έλλειψη προσυμβατικής πληροφόρησης, τους αδιαφανείς και καταχρηστικούς όρους που οδηγούν σε υπερβολικές χρεώσεις, τις επιθετικές στρατηγικές πωλήσεων και μάλιστα με παραπλανητικές διαφημίσεις με την απουσία των εποπτικών αρχών.

Για τις Τράπεζες προβλέπεται ειδικής μορφής ευθύνη δηλαδή η υποχρέωση τήρησης της αρχής του υπεύθυνου δανεισμού ώστε να αποτρέπεται ο δανεισμός σε περιπτώσεις που είναι πρόδηλη η αδυναμία εξυπηρέτησης του από τον καταναλωτή.

Αυτό σημαίνει υπεύθυνη και πλήρη ενημέρωση του καταναλωτή για τους όρους και τις προϋποθέσεις χορήγησης πίστωσης, δηλαδή πληροφόρηση του καταναλωτή πριν τη σύναψη δανείου (Προσυμβατική Ενημέρωση) και υποχρέωση ενδελεχούς ανάλυσης και αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, με βάση τα στοιχεία και τις πληροφορίες που διαθέτει η τράπεζα.

Η εφαρμογή της οδηγίας για την καταναλωτική πίστη σε ότι αφορά το επίπεδο προσυμβατικής ενημέρωσης, υπαναχώρησης του καταναλωτή σε εύλογο χρόνο με

ωριμότερη σκέψη και όχι υπό το βάρος περιστασιακών επιρροών για την αξιοποίηση ελκυστικότερων επιτοκίων ή απάλειψης εγγυήσεων και μάλιστα χωρίς πρόσθετες επιβαρύνσεις.

Ως εκ τούτου, ο κίνδυνος μη εξυπηρέτησης του δανείου βαρύνει σημαντικά την τράπεζα και δεν μπορεί να οδηγήσει σε άνισο και άδικο επιμερισμό του κινδύνου και των βαρών σε βάρος των καταναλωτών και τελικά σε πλήρη και καταστροφικό αδιέξοδο τα νοικοκυριά. Οι Τράπεζες πρέπει να αναλάβουν το ρίσκο που τους αναλογεί και να μην οδηγούν τα νοικοκυριά σε μια ιδιότυπη ομηρία με κριτήριο τις εξασφαλίσεις που λαμβάνουν για τη χορήγηση του δανείου.

Οι συμβάσεις περιέχουν πολλές φορές καταχρηστικούς όρους όπως έχουν κριθεί με δικαστικές αποφάσεις με βάση την ισχύουσα νομοθεσία (Ν. 2251/94 για την προστασία του καταναλωτή). Οι καταχρηστικοί όροι αφορούν μονομερή τροποποίηση των συμβάσεων από την τράπεζα όπως αλλαγή επιτοκίου, διάρκεια συμβάσεων, υπέρμετρες εγγυήσεις που υποθηκεύουν την οικονομική και περιουσιακή κατάσταση του δανειολήπτη, και οδηγούν σε υπέρμετρη οικονομική επιβάρυνση των νοικοκυριών.

Με στόχο την διερεύνηση των αιτιών που οδηγούν στην υπερχρέωση των νοικοκυριών και την προώθηση λύσεων, θα πρέπει να μελετηθούν και να διερευνηθούν τα χαρακτηριστικά του Τραπεζικού συστήματος ως προς τη δομή και τη λειτουργία του και τον βαθμό ανταγωνισμού. Η ανάπτυξη των τραπεζών πρέπει να βασίζεται στον ανταγωνισμό και όχι σε καταχρηστικές λειτουργίες που είναι αποτέλεσμα των ατελειών και ολιγοπωλιακών καταστάσεων.

Οι τράπεζες συνεχίζουν μεγάλες διαφημιστικές καμπάνιες για καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια σε διάφορες συσκευασίες με όμοια χαρακτηριστικά και δομή π.χ. εορτοδάνεια, διακοποδάνεια κλπ. Η Ένωση Καταναλωτών έχει πετύχει την απαγόρευση δύο διαφημίσεων καταναλωτικών δανείων της Εθνικής (Εθνική «Ωρα για Εθνικό Δάνειο 5.000 ευρώ με το χαμηλότερο επιτόκιο 4,97%») και τη Γενική Τράπεζα (Γενική X- Small), λόγω παράβασης του νόμου περί προστασίας του καταναλωτή και της νομοθεσίας για την καταναλωτική πίστη. Η ενίσχυση του μηχανισμού ελέγχου των εναρμονισμένων πρακτικών και γενικά των όρων ανταγωνισμού από τις Αρμόδιες αρχές και επιβολή ποινών είναι απαραίτητη.

Οι τράπεζες πρέπει να ενημερώνουν επαρκώς τους πελάτες και να ασχολούνται σχολαστικά, όπως οφείλουν, με την πραγματική δανειοληπτική ικανότητα των νοικοκυριών τηρώντας την αρχή του υπεύθυνου δανεισμού. Ο ανταγωνισμός των κερδών και τα πριμ των στελεχών για απόκτηση μεγαλύτερων μεριδίων της αγοράς, οδηγούν σε επιφανειακή και άκριτη χορήγηση δανείων κυρίως καταναλωτικών και

πιστωτικών καρτών. Η συμπεριφορά των τραπεζών ήταν σχεδόν παρακλητική. Είναι απαραίτητη η υιοθέτηση της αρχής της διαφάνειας με την πλήρη και έγγραφη ενημέρωση του πελάτη, πριν τη σύναψη του δανείου για τους επίμαχους όρους, το συνολικό κόστος δανείου, την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη, τις ρήτρες εξόδου από το δάνειο και το κόστος αυτού, όροι καταγγελίας σύμβασης κλπ.

Να επισημάνουμε την ανάγκη ενίσχυσης του εποπτικού-ελεγκτικού και ρυθμιστικού ρόλου της Τράπεζας της Ελλάδος στα πλαίσια των ρυθμίσεων της Βασιλείας II, τη συλλογή και ανάλυση πραγματικών στοιχείων των Τραπεζών, άμεση ενσωμάτωση οδηγίας για τους ενιαίους όρους και κανόνες στα καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια που αφορούν την ενημέρωση των καταναλωτών, ρύθμιση επιτοκίων κλπ..

Τέλος, σημαντικότερος είναι και ο έλεγχος των νέων προϊόντων και των όρων χορήγησης τους αλλά και ο τρόπος χρηματοδότησης τους, η διερεύνηση του περιεχομένου των δανειακών συμβάσεων και του τρόπου διαμόρφωσης του τελικού κόστους του δανείου. Σε περίπτωση αύξησης των επισφαλειών ως ποσοστό του ύψους των δανείων πρέπει να επιβληθούν αυστηρότεροι κανόνες αύξησης των δεσμευμένων εποπτικών κεφαλαίων για την αντιμετώπιση των κινδύνων. Η νομοθετική ρύθμιση του περιεχομένου τους θα συμβάλει στην προστασία του καταναλωτή και στην αποτροπή καταχρηστικών όρων για τη διαμόρφωση του πραγματικού κόστους των δανείων με βάση τον προσδιορισμό του επιτοκίου και της χρέωσης άλλων εξόδων στο πελάτη.

Συνοψίζοντας θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η αντιμετώπιση του προβλήματος και η προστασία του καταναλωτή από την υπερχρέωση και την περιθωριοποίηση του προϋποθέτει πολιτική βούληση για το ρόλο και τη δράση κάθε εμπλεκόμενου φορέα, το συντονισμό δράσεων πολιτικής και εποπτικών αρχών (Τράπεζας της Ελλάδος), εναρμόνιση των Εμπορικών Τραπεζών με τα μέτρα πολιτικής και συνεργασία με τους καταναλωτές, έτσι που να μην αφήνονται τα προβλήματα στη τύχη των αγορών.

4. 10 Ασφάλιση του Δανειολήπτη

Για να υπάρχει έστω μια κάλυψη για τον δανειολήπτη, έχει δημιουργηθεί η ασφάλεια του δανείου. Αντίθετα με τα στεγαστικά δάνεια, στην περίπτωση των καταναλωτικών δανείων η ασφάλιση του δανειολήπτη είναι προαιρετική, αλλά μπορεί να αποδειχθεί σωτήρια σε περιόδους αβεβαιότητας. Αυτό συμβαίνει γιατί η κάλυψη του δανειολήπτη εξασφαλίζει τη δυνατότητά του να ανταποκρίνεται στην υποχρέωση τακτής αποπληρωμής της δόσης του δανείου, ακόμη κι αν απρόβλεπτα γεγονότα μπορεί να ανατρέψουν τον οικογενειακό προγραμματισμό. Σε περιόδους μάλιστα αυξημένης

αβεβαιότητας, η ασφάλιση του δανειολήπτη αποδεικνύεται ότι δεν είναι πολυτέλεια, αλλά μια πραγματική ανάγκη, που θα πρέπει ο δανειολήπτης να λαμβάνει υπόψη του όταν αποφασίζει να δημιουργήσει μια υποχρέωση που θα τον ακολουθεί για αρκετά χρόνια.

Η επιλογή της ασφαλιστικής εταιρίας είναι στην ευχέρεια του πελάτη, αλλά το σύνολο των τραπεζών στη χώρα μας, προτείνει ασφαλιστικά πακέτα που έχουν δημιουργηθεί σε συνεργασία με τις θυγατρικές ασφαλιστικές τους εταιρίες. Το ασφάλιστρο υπολογίζεται πάνω στο άληκτο κεφάλαιο, όποτε και μειώνεται παράλληλα με τη μείωση του ανεξόφλητου δανείου.

Η λειτουργία των ασφαλιστικών προγραμμάτων βασίζεται συνήθως στην ασφάλιση των δανειοληπτών μέσω ενός ομαδικού προγράμματος, επιτυγχάνοντας έτσι τον επιμερισμό του κόστους της ασφάλισης σε ένα μεγάλο πλήθος. Με τον τρόπο αυτό το ασφαλιστικό πρόγραμμα τιμολογείται σχετικά ευνοϊκά και το κόστος της ασφάλισης γίνεται προσιτό για τον δανειολήπτη.

Το σύνολο σχεδόν των τραπεζών προϋποθέτει ο δανειολήπτης να μην έχει υπερβεί το 65^ο έτος της ηλικίας του, ενώ πολλές ασφαλιστικές εταιρίες εξαρτούν το κόστος της ασφάλισης από κριτήρια όπως η ηλικία, το φύλο, το επάγγελμα του ασφαλισμένου. Μια συνηθισμένη, αλλά όχι πάντα κοινή πρακτική είναι το ερωτηματολόγιο, στο οποίο ο υποψήφιος ασφαλισμένος καλείται να απαντήσει σε θέματα που αφορούν το ιστορικό της υγείας του. Αυστηροί περιορισμοί που οδηγούν στην άρνηση από την πλευρά της ασφαλιστικής εταιρίας να ασφαλίσει τον δανειολήπτη, τίθενται σε σχέση με συγκεκριμένα επαγγέλματα, τα οποία έχουν υψηλό βαθμό επικινδυνότητας, π.χ. πιλότος, ή σε σχέση με συγκεκριμένα σπορ ή χόμπι, τα οποία θεωρούνται επίσης επικίνδυνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟ 2003 ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

5.1 Εισαγωγικά στοιχεία

Η συρρίκνωση του ΑΕΠ, τα προβλήματα ρευστότητας, η μείωση των εισοδημάτων, η υποχώρηση της κατανάλωσης οδηγεί σε αδιέξοδο τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Οι νέες φορολογικές επιβαρύνσεις και οι αλλαγές στο φορολογικό καθεστώς βάζουν επίσης φρένο στα σχέδια για δανεισμό.

«Η ζήτηση για νέα δάνεια είναι ανύπαρκτη» είχαν επισημάνει τραπεζικά στελέχη το 2009. Και εκτιμούσαν ότι «το 2010 ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης θα είναι αρνητικός ύστερα από μία 10ετία αλματώδους ανάπτυξης». Θυμούνται πως: Το 2001, για παράδειγμα, με την απελευθέρωση της πιστωτικής επέκτασης, τα δάνεια προς τα νοικοκυριά έτρεξαν με ρυθμό 40,4%, με τα στεγαστικά δάνεια στο 38,9% και την καταναλωτική πίστη να «τρέχει» με 42,5%. Ταυτόχρονα η ανάπτυξη του ΑΕΠ βρισκόταν στο 4,2%.

Η ανάπτυξη συνεχίστηκε και τα επόμενα χρόνια με υψηλούς ρυθμούς. Το 2004 με τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας βρέθηκε στο 4,9% και ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης στο 30,4% (στο 27,6% τα στεγαστικά και στο 37,9% τα καταναλωτικά δάνεια).

Το 2007 η παγκόσμια οικονομία βρέθηκε σε συνθήκες συναγερμού. Στην Ελλάδα η ανάπτυξη της οικονομίας βρισκόταν στο 4% και η πιστωτικής επέκταση στο 22,4%. Το 2008 το ελληνικό ΑΕΠ «έκλεισε» στο 2,9% και τα δάνεια προς τα νοικοκυριά «έτρεξαν» με 12,8%.

Το 2009 το ΑΕΠ συρρικνώθηκε στο -1,2%, ωστόσο ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης διατήρησε θετικό πρόσημο αν και μειώθηκε στο 3,1% το Νοέμβριο (στο 3,7% για τα στεγαστικά και στο 2,1% για τα καταναλωτικά δάνεια).

Για το 2010 στο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης προβλεπόταν συρρίκνωση του ΑΕΠ στο -0,3% (-0,8% στο εναλλακτικό σενάριο) και οι τραπεζίτες έκαναν λόγο για μείωση των υπολοίπων στα δάνεια των νοικοκυριών. Ταυτόχρονα το κλίμα οξύνεται από τις αλλαγές που εισηγείται το νομοσχέδιο για το πτωχευτικό δίκαιο των ιδιωτών.

Και όλα αυτά τη στιγμή που οι καθυστερήσεις στα δάνεια των νοικοκυριών έχουν φτάσει σε επίπεδα-ρεκόρ (στο 20% για τις πιστωτικές κάρτες, στο 10% για τα στεγαστικά, στο 15% για τα καταναλωτικά δάνεια).

5. 2 Ανάλυση από 2003 έως 2007

Ξεκινώντας από το 2003, θα πρέπει να πούμε ότι το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 4,0% έναντι 3,8% το 2002. Το υπόλοιπο του συνόλου των δανείων προς τα νοικοκυριά ως ποσοστό του ΑΕΠ παρέμενε σχετικά χαμηλό στην Ελλάδα και το 2003 διαμορφώθηκε σε 26,2%, έναντι 48,9% στη ζώνη του ευρώ.

Τα επιτόκια των τραπεζικών καταθέσεων και χορηγήσεων στην Ελλάδα παρουσίασαν γενικά πτωτική πορεία το 2003, ακολουθώντας την εξέλιξη των επιτοκίων στην αγορά χρήματος στη ζώνη του ευρώ. Τα επιτόκια καταθέσεων και χορηγήσεων, παρά τη μείωσή τους, παρέμειναν γενικά σε υψηλότερο επίπεδο από ότι κατά μέσον όρο τα αντίστοιχα επιτόκια στη ζώνη του ευρώ. Όσον αφορά τα επιτόκια χορηγήσεων, οι μεγαλύτερες αποκλίσεις παρατηρήθηκαν στα καταναλωτικά δάνεια και οι μικρότερες στα επιχειρηματικά δάνεια μεγάλου ύψους.

Υπήρξε ταχεία αύξηση του δανεισμού προς τον ιδιωτικό τομέα, ιδιαίτερα προς τα νοικοκυριά, τα οποία αύξησαν το δανεισμό τους από 9,3% του ΑΕΠ στο τέλος του 1998 σε 26,2% του ΑΕΠ στο τέλος του 2003. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια μέχρι το 2003 η πρόσβαση στο δανεισμό είχε καταστεί ευκολότερη και οι επιβαρύνσεις ήταν σημαντικά χαμηλότερες, ενώ παράλληλα υπήρχαν προσδοκίες για σταδιακή σύγκλιση των πραγματικών εισοδημάτων προς το υψηλότερο επίπεδο των εισοδημάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συνεχίζουμε με το 2004, που ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ υποχώρησε σε 3,8% από 4,5% το 2003. Η πιστωτική επέκταση προς τα νοικοκυριά ουσιαστικά διατηρήθηκε στο ίδιο υψηλό επίπεδο (το τέταρτο τρίμηνο του 2004 ήταν 28,0%, ενώ το τέταρτο τρίμηνο του 2003 ήταν 28,2%). Έτσι η συνολική δανειακή επιβάρυνση των νοικοκυριών ως ποσοστό του ΑΕΠ ανήλθε σε 31,4% το Δεκέμβριο του 2004 (ενώ τον Δεκέμβριο του 2003 ήταν 26,3%), έναντι 50,3% στη ζώνη του ευρώ κατά μέσον όρο.

Σημαντική επιτάχυνση παρατηρήθηκε στο ρυθμό ανόδου των καταναλωτικών δανείων, ο οποίος το τέταρτο τρίμηνο του 2004 ήταν 37,9% ενώ την ίδια περίοδο το 2003 ήταν 24,8%, κι αυτό εξηγείται με την κατάργηση των τελευταίων περιορισμών στην καταναλωτική πίστη τον Ιούνιο του 2003.

Το 2004 έγινε και αξιολόγηση της σταθερότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και διαπιστώθηκε ότι είναι υγιές στο σύνολό του και ότι η σταθερότητά

του είχε διασφαλιστεί. Λόγω όμως της ταχείας πιστωτικής επέκτασης προς τα νοικοκυριά υπό την πίεση του ανταγωνισμού, η οποία θα αύξανε τον πιστωτικό κίνδυνο στο μέλλον, ιδίως σε περίπτωση επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας, η Τράπεζα της Ελλάδος είχε αυξήσει τις απαιτούμενες ελάχιστες προβλέψεις για τα καταναλωτικά δάνεια που εμφάνιζαν σημαντική καθυστέρηση και είχε επισημάνει ότι επιβάλλεται οι τράπεζες να λαμβάνουν υπόψη τους τον ανωτέρω παράγοντα κατά τη χορήγηση δανείων, ώστε να περιορίσουν τον πιστωτικό κίνδυνο.

Προχωρώντας στο 2005, ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας διαμορφώθηκε στο 3,7%, ενώ για το 2006 προβλεπόταν ότι θα διαμορφωθεί γύρω στο 3,5%, δηλαδή σε επίπεδο χαμηλότερο από εκείνο του 2005. Σε υψηλό επίπεδο διατηρήθηκε ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της χρηματοδότησης των νοικοκυριών (συμπεριλαμβανομένων των τιτλοποιημένων δανείων), ο οποίος διαμορφώθηκε σε 30,3% το τελευταίο τρίμηνο του 2005, ενώ την ίδια περίοδο του 2004 ήταν 30,0%. Η εξέλιξη αυτή ήταν το καθαρό αποτέλεσμα της επιτάχυνσης του ρυθμού αύξησης των στεγαστικών δανείων, ο οποίος αυξήθηκε από 26,9% το τελευταίο τρίμηνο του 2004 σε 31,3% το τελευταίο τρίμηνο του 2005, και της επιβράδυνσης του ρυθμού αύξησης των καταναλωτικών δανείων, ο οποίος όμως παρέμεινε σε υψηλό επίπεδο και έφτασε στο 29,9% τους τελευταίους μήνες του 2005, ενώ την ίδια περίοδο του 2004 ήταν 37,9%.

Λόγω των εξελίξεων αυτών, οι συνολικές υποχρεώσεις των νοικοκυριών έναντι των Νομισματικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (NXI) (συμπεριλαμβανομένων των τιτλοποιημένων δανείων) έφθασαν στο τέλος του 2005 στο 38,3% του ΑΕΠ, ενώ το Δεκέμβριο του 2004 ήταν 31,4%. Στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο, όπου τα διαθέσιμα στοιχεία δεν περιλαμβάνουν τα τιτλοποιημένα δάνεια, οι υποχρεώσεις των νοικοκυριών έναντι των NXI έφθασαν στο τέλος του 2005 στο 52,6% του ΑΕΠ (έναντι 36,5% που ισχύει στην Ελλάδα).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, το πρώτο τρίμηνο του 2005 η καταναλωτική πίστη στο σύνολό της αυξήθηκε κατά 5,5% σε σχέση με το τέλος του προηγούμενου έτους, ρυθμός αύξησης που είναι χαμηλότερος από τον αντίστοιχο του 2004, ο οποίος ήταν 8,3%. Αντιστοιχεί σε ετήσιο ρυθμό της τάξεως του 25%, πολύ χαμηλότερο δηλαδή από τα επίπεδα όπου διαμορφώθηκε η αύξηση της καταναλωτικής πίστης το 2004 που ήταν 37,4%. Σε κάθε μήνα του πρώτου τριμήνου του 2005 ο ρυθμός αύξησης ήταν σημαντικά χαμηλότερος από αυτόν του ίδιου μήνα του 2004, τάση που σύμφωνα με τραπεζικές πηγές συνεχίστηκε και τους επόμενους μήνες. Ειδικότερα σημαντική κάμψη εμφανίστηκε στα προσωπικά δάνεια, ο ρυθμός αύξησης των οποίων είχε ανακοπεί στο μισό. Συγκεκριμένα στο πρώτο τρίμηνο του 2005 τα προσωπικά

δάνεια εμφανίζονταν αυξημένα κατά 7,5% έναντι του τέλους του 2004, ρυθμός που αντιστοιχεί σε ετήσια αύξηση της τάξεως του 35%, λαμβανομένης υπόψη και της εποχικότητας της αγοράς.

Το πρώτο τρίμηνο του 2004 η εν λόγω αγορά «έτρεχε» με 13,6% και στο τέλος του έτους έκλεισε στο 60,5%. Αλλά και σε απόλυτους αριθμούς οι χορηγήσεις υπολείπονταν τόσο σε σχέση με τους αντίστοιχους μήνες του 2004 όσο και έναντι των τελευταίων μηνών του προηγούμενου έτους. Στα καταναλωτικά με δικαιολογητικά, που στο μεγαλύτερο μέρος τους αφορούν αγορά αυτοκινήτων, εμφανίστηκε μικρή κάμψη, η οποία συνδέεται με την πτώση των πωλήσεων αυτοκινήτων. Συγκεκριμένα τα δάνεια της κατηγορίας αυξάνονταν στο τρίμηνο με ρυθμό 6,7% που αντιστοιχεί σε ετήσια αύξηση της τάξεως του 28% έναντι ρυθμού αύξησης 8% στο τρίμηνο του 2004 και 34,5% στο σύνολο του έτους.

Ο περιορισμός του ρυθμού ανάπτυξης της καταναλωτικής πίστης πάντως δεν συνδέεται τόσο με σφίξιμο των κριτηρίων χορήγησης των δανείων εκ μέρους των τραπεζών όσο με τον δισταγμό των ιδιωτών να δανειστούν περισσότερο.

Οι τράπεζες θα έπρεπε να αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στη σχέση που διαμορφώνεται μεταξύ του ποσού που απαιτείται για την εξυπηρέτηση του συνολικού δανεισμού κάθε ιδιώτη οφειλέτη από το τραπεζικό σύστημα και του εισοδήματός του, η οποία δεν θα έπρεπε να υπερβαίνει ένα εύλογο ποσοστό, 30% έως 40%, αναλόγως του εισοδήματος. Επίσης, δεδομένου ότι στο μεγαλύτερο μέρος των δανείων προς τα νοικοκυριά εφαρμοζόταν κυμαινόμενο επιτόκιο, η Τράπεζα της Ελλάδος είχε συστήσει στα νοικοκυριά να εκτιμούν ρεαλιστικά τις εισοδηματικές τους προοπτικές σε σχέση με το ύψος των δανειακών υποχρεώσεων που αναλαμβάνουν, ώστε να είναι σε θέση να καλύψουν και την ενδεχόμενη αύξηση του κόστους εξυπηρέτησης των δανείων τους σε περίπτωση ανόδου των επιτοκίων. Εφόσον δεν επιθυμούσαν να αναλάβουν τον κίνδυνο από πιθανή αύξηση των επιτοκίων, τα νοικοκυριά θα έπρεπε να επιδιώκουν το δανεισμό με σταθερό επιτόκιο.

Επιπλέον, το 2005 η Τράπεζα της Ελλάδος καθόρισε, ειδικότερα για τα συστήματα πληροφορικής των τραπεζών, συγκεκριμένες αρχές και κριτήρια με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικής και ασφαλούς λειτουργίας τους. Συνέταξε και απέστειλε στις τράπεζες για διαβούλευση το σχέδιο Πράξης Διοικητή, με τις ρυθμίσεις μέσω των οποίων επιδιώκεται να διασφαλιστεί ότι κάθε πιστωτικό ίδρυμα, μεμονωμένα και σε επίπεδο ομίλου, διαθέτει επαρκή συστήματα εσωτερικού ελέγχου, διαχείρισης κινδύνων και κανονιστικής συμμόρφωσης.

Και φτάνουμε στο 2006. Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ ήταν γύρω στο 4% και για το 2007 αναμενόταν ότι θα παραμείνει περίπου στο υψηλό επίπεδο του 2006. Επομένως, θα ήταν ανάλογος με το μέσο ετήσιο ρυθμό της τελευταίας δεκαετίας (4,1%) και πίστευαν ότι θα υπερβεί και πάλι αισθητά το ρυθμό ανάπτυξης της ζώνης του ευρώ.

Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της χρηματοδότησης των νοικοκυριών (συμπεριλαμβανομένων των τιτλοποιημένων δανείων) επιβραδύνθηκε, αλλά παρέμεινε υψηλός. Το τέταρτο τρίμηνο του 2006 ήταν 26,7% , ενώ το ίδιο τρίμηνο του 2005 ήταν 30,6%.

Η διαφορά μεταξύ του μέσου σταθμικού επιτοκίου του συνόλου των τραπεζικών δανείων και του αντίστοιχου επιτοκίου των τραπεζικών καταθέσεων, δηλαδή το περιθώριο επιτοκίου, είχε μειωθεί συνολικά κατά 367 μονάδες βάσης από το Δεκέμβριο του 1998 (ήδη πριν από την ένταξη στη ζώνη του ευρώ) έως το Δεκέμβριο του 2006. Το ελληνικό πιστωτικό σύστημα εμφάνιζε υψηλό βαθμό σταθερότητας, καθώς η αποδοτικότητα, η κεφαλαιακή επάρκεια και η ρευστότητά του παρέμεναν σε ικανοποιητικά επίπεδα. Ο πιστωτικός κίνδυνος των τραπεζών δεν μεταβλήθηκε ουσιαστικά σε σύγκριση με το τέλος του 2005, ενώ μικρή αύξηση εμφάνισε ο κίνδυνος αγοράς.

Συνεχίζουμε με το 2007, που ο ρυθμός ανάπτυξης προβλεπόταν ότι θα υποχωρήσει ελαφρά από το υψηλό επίπεδο του 2006, αλλά θα εξακολουθήσει να υπερβαίνει σημαντικά το ρυθμό ανάπτυξης της ζώνης του ευρώ.

Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της τραπεζικής χρηματοδότησης των νοικοκυριών από τα NXI, παρότι επιβραδύνθηκε σημαντικά κατά τη διάρκεια του 2007 συνεχίζοντας την πτωτική του τάση, εξακολούθησε να βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο και ενώ το 2006 ήταν 26,7%, το 2007 έπεσε στο 23,2%. Η εξέλιξη αυτή αντανάκλουσε κυρίως την υποχώρηση του ετήσιου ρυθμού αύξησης των στεγαστικών δανείων, που το 2007 ήταν 22,8%, ενώ το 2006 ήταν 28,0%. Ωστόσο, μικρή επιβράδυνση παρατηρήθηκε και στο ρυθμό αύξησης των καταναλωτικών δανείων το 2007, ο οποίος έπεσε στο 22,6% από το 23,7% του 2006. Έτσι, η δανειακή επιβάρυνση των νοικοκυριών ανήλθε σε 40,9% του ΑΕΠ το Δεκέμβριο του 2007 και η διαφορά της από το αντίστοιχο μέγεθος της ζώνης του ευρώ περιορίστηκε σε 13,4 εκατοστιαίες μονάδες, έναντι 16,5 εκατοστιαίων μονάδων στο τέλος του 2006. Αν μάλιστα συμπεριλαμβάνονταν τα ποσά των δανείων που έχουν τιτλοποιηθεί, η δανειακή επιβάρυνση των νοικοκυριών θα ανερχόταν σε 45,3% του ΑΕΠ το Δεκέμβριο του 2007. Τέλος, το επιτόκιο των καταναλωτικών δανείων χωρίς καθορισμένη διάρκεια για το Δεκέμβριο του 2007 ήταν 14,47%.

5. 2. 1 Στροφή στα δάνεια με προσημείωση

Πολλά ελληνικά νοικοκυριά προκειμένου να αντιμετωπίσουν την έλλειψη ρευστότητας και την οικονομική δυσπραγία που αντιμετωπίζουν καταφεύγουν στη λύση του δανεισμού και προτιμούν τα καταναλωτικά δάνεια με προσημείωση, αφού έχουν σημαντικά χαμηλότερο επιτόκιο σε σχέση με τα καταναλωτικά χωρίς εξασφαλίσεις.

Είναι χαρακτηριστικό ότι οι τράπεζες εγκρίνουν δάνεια που φτάνουν μέχρι και τις 200.000 ευρώ, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει ακίνητο καθαρό από βάρη για να προσημειωθεί. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των τραπεζικών στελεχών, σήμερα το ένα στα τέσσερα δάνεια με προσημείωση ακινήτου που χορηγούν οι τράπεζες προορίζεται είτε για τη χρηματοδότηση καταναλωτικών αναγκών είτε για τη συγκέντρωση και μεταφορά οφειλών σε μία τράπεζα.

Βέβαια, το γεγονός ότι πληθαίνουν τα νοικοκυριά που φτάνουν στο σημείο να προσημειώσουν το σπίτι ή κάποιο άλλο ακίνητό τους για να «ξεφουσκώσουν» τις δόσεις από τις πιστωτικές κάρτες ή άλλα χρέη προβληματίζει τόσο τις καταναλωτικές οργανώσεις όσο και τις τράπεζες. Και αυτό διότι αποτελεί ένδειξη ότι αυξάνονται οι καταναλωτές που βρίσκονται στα όρια της οικονομικής ασφυξίας.

Τα καταναλωτικά με προσημείωση συμφέρουν τους δανειολήπτες, διότι το επιτόκιο τους είναι σχεδόν ανάλογο με το επιτόκιο των στεγαστικών και συνδεδεμένο είτε με το βασικό επιτόκιο του ευρώ είτε με το Euribor 1 μήνα πλέον περιθωρίου, που διαμορφώνεται συνήθως στις δύο με τρεις μονάδες. Δηλαδή, το επιτόκιο τους διαμορφώνεται στο 6,5%-7%, τη στιγμή που τα επιτόκια στα καταναλωτικά χωρίς εξασφαλίσεις μπορούν να υπερβούν και το 11%.

Παρακάτω ακολουθεί ένα πίνακας που μας δείχνει το ποσό των καταναλωτικών δανείων από το 2003 έως το 2006 ετησίως και για το 2007 ανά μήνα.

Πίνακας 1: Δάνεια στα νοικοκυριά (υπόλοιπο σε εκατ. ευρώ)

ΕΤΗ	ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ
2003	12.409,6
2004	17.053,8
2005	20.850,0
2006	25.599,2
2007	
Ιανουάριος	25.881,3
Φεβρουάριος	26.114,4
Μάρτιος	26.572,7
Απρίλιος	27.071,9
Μάιος	27.714,2
Ιούνιος	28.101,5
Ιούλιος	28.596,5
Αύγουστος	29.055,8
Σεπτέμβριος	29.466,4
Οκτώβριος	30.101,9
Νοέμβριος	27.128,2

Συνεχίζουμε με τον παρακάτω πίνακα που μας ενημερώνει για την αύξηση της συμμετοχής των καταναλωτικών δανείων στο συνολικό δανεισμό των καταναλωτικών προϊόντων σε σύγκριση με τη συμμετοχή των πιστωτικών καρτών από το 2004 έως το 2007.

Πίνακας 2: Συμμετοχή καταναλωτικών δανείων στο συνολικό καταναλωτικό δανεισμό

Έτος	Μέσω Πιστωτικών Καρτών	Ποσοστό Μεταβολής (%)	Συμμετοχή στο συν. δανεισμό	Λοιπά Καταναλωτικά Δάνεια	Ποσοστό Μεταβολής (%)	Συμμετοχή στο συν. δανεισμό
2004	7665,4	23,2	45 %	9388,4	51,7	55 %
2005	7470,4	- 2,5	36 %	13379,6	42,5	64 %
2006	7718,6	3,3	30 %	17880,0	33,6	66,40 %
2007	7676,0	- 0,6	28 %	19867,3	11,1	88,90 %

Το ποσοστό καταναλωτικών δανείων είναι μικρότερο συγκριτικά με την ευρωζώνη. Η ενδεχόμενη πιστωτική επέκταση και η αύξηση του ποσοστού δανεισμού των νοικοκυριών αφορά τα ανώτερα εισοδηματικά στρώματα και όχι τα χαμηλά και μεσαία. Τα καταναλωτικά δάνεια, οι πιστωτικές κάρτες και τα στεγαστικά δάνεια (περιλαμβανομένων και των δανείων που έχουν τιτλοποιηθεί) αυξήθηκαν σημαντικά τα τελευταία χρόνια ως ποσοστό του ΑΕΠ, συγκριτικά με την ευρωζώνη. Στον Πίνακα 3 βλέπουμε αυτή τη διαφορά μεταξύ των ετών 2005 και 2007.

Πίνακας 3: Αύξηση δανείων ως ποσοστό του ΑΕΠ σε Ελλάδα και Ευρωζώνη

Έτος	Ελλάδα	Ευρωζώνη	Διαφορά
2005	38,3%	52,6%	14,3%
2007	45,3%	54,3%	7%

5. 2. 2 Δανεισμός νοικοκυριών και εισοδήματα

Το ύψος του δανεισμού των νοικοκυριών σχετίζεται άμεσα με το εισόδημα και την περιουσιακή τους κατάσταση το μέσο χρέος κατά εισοδηματική κατηγορία αυξάνεται με την άνοδο σε υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια. Η πρόσβαση των νοικοκυριών με χαμηλά εισοδήματα είναι μικρή και μάλιστα μειούμενη σημαντικά σε σχέση με το 2005 και το 2002, ενώ το υπόλοιπο δανείων αυξάνεται σημαντικά. Δηλαδή έχουμε σημαντική δανειακή επιβάρυνση των νοικοκυριών σε σχέση με τα εισοδήματά τους παρά τη μείωση του αριθμού των νοικοκυριών αυτών.

Αντίθετα η πρόσβαση των νοικοκυριών στα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια και ιδιαίτερα σε εισοδηματικά κλιμάκια πάνω από 35.000 ευρώ αυξάνεται σημαντικά μετά το 2005 καθώς και το υπόλοιπο των δανείων. Ο Πίνακας 4 μας δείχνει το μέσο δανειακό υπόλοιπο νοικοκυριών σε συγκεκριμένες εισοδηματικές κατηγορίες.

Πίνακας 4: Μέσο δανειακό υπόλοιπο σε σχέση με το εισόδημα

Έτος	Εισόδημα μέχρι 7.500€	Μέσο Υπόλοιπο	Εισόδημα μέχρι 25.000€	Μέσο Υπόλοιπο	Εισόδημα πάνω από 25.000€	Μέσο Υπόλοιπο
2002	8,3%	5.684	69,6%	10.235	30,4%	22.040
2005	5,4%	12.637	68,1%	14.429	31,9%	29.286
2007	2,9%	19.123	44,5%	20.648	44,5%	39.812

Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι η πολιτική των τραπεζών, στο πλαίσιο της αποτελεσματικότερης διαχείρισης πιστωτικών κινδύνων επικεντρώνονται όλο και περισσότερο στη προσέλκυση πελατείας από τα νοικοκυριά με υψηλότερα εισοδήματα ασκώντας αποτελεσματικότερη διαχείριση κινδύνων. Οι τράπεζες παρά τις προφανείς δυσκολίες εξυπηρέτησης των δανείων από όλο και περισσότερα νοικοκυριά και κυρίως των χαμηλών εισοδημάτων ενίσχυσαν τη διείσδυση τους σημειώνοντας εντυπωσιακή κερδοφορία.

5.3 Ανάλυση του 2008 έως σήμερα

Σε νέο αγώνα δρόμου βρέθηκαν οι τράπεζες το 2008 προκειμένου να προσελκύσουν νέους πελάτες μετά την υποχώρηση που παρουσίασαν οι χορηγήσεις δανείων στο τέλος του 2007. Η άνοδος των διατραπεζικών επιτοκίων ανάγκασε τα πιστωτικά ιδρύματα να αναπροσαρμόσουν σε μικρό βαθμό τα σταθερά επιτόκια των δανείων χαμηλής εκκίνησης, τα οποία εξακολουθούσαν να παραμένουν ελκυστικά, καθώς οι αυξήσεις που είχαν περάσει δεν υπερέβαιναν σε καμία περίπτωση το 0,25%.

Σύμφωνα με τραπεζικούς παράγοντες, επτά στα δέκα δάνεια χορηγήθηκαν με σταθερό επιτόκιο διάρκειας δύο και τριών ετών, ενώ τα υπόλοιπα δόθηκαν με κυμαινόμενο, είτε σε ευρώ είτε σε ελβετικό φράγκο. Τα συγκεκριμένα επιτόκια χαμηλής εκκίνησης παρέμειναν έτσι για περίπου δύο μήνες και έτσι οι καταναλωτές είχαν τη δυνατότητα να εκμεταλλευτούν τις τρέχουσες προσφορές.

Η σημαντική κάμψη στους ρυθμούς εκταμίευσης καταναλωτικών δανείων σε συνδυασμό με τις αθρόες τιτλοποιήσεις καταναλωτικών δανείων στις οποίες είχαν προχωρήσει οι τράπεζες, αλλά και η σημαντική επιτάχυνση του δανεισμού των επιχειρήσεων αποτέλεσαν τα βασικά χαρακτηριστικά της εξέλιξης της πιστωτικής επέκτασης τον Νοέμβριο του 2007, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τραπεζής της Ελλάδος. Ο ρυθμός εκταμίευσης δανείων συγκρατήθηκε αισθητά από το 23,1% του

Οκτωβρίου σε 22,4%, με τα υπόλοιπα των δανείων στα 31,657 δισ. ευρώ. Για πρώτη φορά τον Νοέμβριο, όμως, οι τράπεζες προχώρησαν και σε τιτλοποιήσεις λοιπών καταναλωτικών δανείων. Αν εξαιρεθούν τα τιτλοποιηθέντα δάνεια, οι οφειλές καταναλωτικών δανείων περιορίζονταν από τα 30,101 δισ. ευρώ του Οκτωβρίου σε 27,128 δισ. ευρώ τον Νοέμβριο.

Μεγάλος αριθμός αναλυτών έβλεπε τα ευρωεπιτόκια να μειώνονται από το δεύτερο εξάμηνο, ακόμα και κάτω από το 3,5% (από 4% σήμερα) μέχρι το τέλος του χρόνου. Αντίθετα, σημαντική μερίδα αναλυτών θεωρούσε ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) θα αυξήσει τα επιτόκια. Το παράδοξο είναι πάντως πως ότι και να γίνει με την ΕΚΤ, για τους δανειολήπτες, τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις το κόστος χρήματος παρέμεινε υψηλό, αφού το Euribor (διατραπεζικό επιτόκιο) είχε αυξηθεί.

Ως γνωστόν, το Euribor είναι το επιτόκιο που υπολογίζεται με μία προσαύξηση πάνω στο βασικό επιτόκιο της ΕΚΤ και με το οποίο η τελευταία δανείζει τις μεγάλες τράπεζες και αυτές το τραπεζικό σύστημα και μέσω αυτού την αγορά. Οι καταναλωτές με τη σειρά τους για να δανειστούν πληρώνουν Euribor συν το κέρδος των τραπεζών.

Στη συνέχεια παραθέτουμε τα στοιχεία για τον ρυθμό ανόδου της συνολικής χρηματοδότησης στα νοικοκυριά, την καθαρή ροή των καταναλωτικών δανείων και τον δωδεκάμηνο ρυθμό ανόδου τους, την καθαρή ροή χρηματοδότησης προς τα νοικοκυριά και τον ρυθμό πιστωτικής επέκτασης ανά μήνα από το Σεπτέμβριο του 2008 έως τον Ιούλιο του 2010.

Πίνακας 5: Καθαρή ροή χρηματοδότησης προς τα νοικοκυριά και ρυθμός πιστωτικής επέκτασης

	Καθαρή Ροή Χρημα/τησης (σε εκατ. ευρώ)	Ρυθμός Πιστωτικής Επέκτασης
Σεπτέμβριος 2008	+ 1577	16,3%
Οκτώβριος 2008	+594	15,1%
Νοέμβριος 2008	+500	14,0%
Δεκέμβριος 2008	+1043	12,8%
Ιανουάριος 2009	+93	11,8%
Φεβρουάριος 2009	+259	10,3%
Μάρτιος 2009	+127	9,2%
Απρίλιος 2009	+115	8,3%
Μάιος 2009	+338	7,3%
Ιούνιος 2009	+463	6,2%
Ιούλιος 2009	+383	5,2%
Αύγουστος 2009	+108	4,7%
Σεπτέμβριος 2009	+529	3,9%
Οκτώβριος 2009	+106	3,3%
Νοέμβριος 2009	+401	3,1%
Δεκέμβριος 2009	+705	3,1%
Ιανουάριος 2010	-120	2,9%
Φεβρουάριος 2010	+117	2,7%
Μάρτιος 2010	+74	2,7%
Απρίλιος 2010	-174	2,5%
Μάιος 2010	-143	2,0%
Ιούνιος 2010	-133	1,5%
Ιούλιος 2010	-258	1,1%

Πίνακας 6: Ρυθμός ανόδου συνολικής χρηματοδότησης, Καταναλωτικά δάνεια και ο Ρυθμός Ανόδου τους

	Ρυθμός Ανόδου Συν. Χρημα/τησης	Καταναλωτικά Δάνεια (εκατ. ευρώ)	Ρυθμός ανόδου Καταναλ. Δανείων
Σεπτέμβριος 2008	19,5%	+612	20,7%
Οκτώβριος 2008	19,7%	+291	19,1%
Νοέμβριος 2008	18,2%	+233	17,8%
Δεκέμβριος 2008	16,1%	+152	16,0%
Ιανουάριος 2009	14,8%	+30	14,7%
Φεβρουάριος 2009	12,8%	+107	12,3%
Μάρτιος 2009	10,8%	-56	10,9%
Απρίλιος 2009	10,2%	+2	9,8%
Μάιος 2009	9,1%	+109	8,4%
Ιούνιος 2009	7,6%	+63	7,1%
Ιούλιος 2009	6,6%	+116	5,8%
Αύγουστος 2009	6,0%	+91	4,8%
Σεπτέμβριος 2009	5,4%	+64	3,3%
Οκτώβριος 2009	4,4%	-25	2,4%
Νοέμβριος 2009	4,2%	+99	2,1%
Δεκέμβριος 2009	4,2%	+144	2,0%
Ιανουάριος 2010	3,7%	-144	1,6%
Φεβρουάριος 2010	3,9%	-54	1,1%
Μάρτιος 2010	3,5%	-105	1,0%
Απρίλιος 2010	3,2%	-151	0,6%
Μάιος 2010	2,8%	+109	-0,1%
Ιούνιος 2010	2,5%	-128	0,4%
Ιούλιος 2010	2,0%	-279	-0,7%

Όπως βλέπουμε στους πίνακες 5 και 6, και ο ρυθμός ανόδου των καταναλωτικών δανείων και ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης και ο ρυθμός ανόδου της συνολικής χρηματοδότησης (εγχώριων νοικοκυριών και επιχειρήσεων) μειώνονται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Ενώ το Σεπτέμβριο του 2008 ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης είναι 16,3%, μειώνεται συνεχώς μέχρι τον Ιούλιο του 2010 που είναι 1,1% (Πίνακας 5). Το ίδιο συμβαίνει και με το ρυθμό ανόδου των καταναλωτικών δανείων, ο οποίος το Σεπτέμβριο του 2008 είναι 20,7% και τον Ιούλιο του 2010 καταλήγει να είναι αρνητικός στο -0,7% (Πίνακας 6). Επίσης και ο ρυθμός ανόδου της συνολικής χρηματοδότησης είναι στο 20,1% το Σεπτέμβριο του 2008 και φτάνει στο 2,0% τον Ιούλιο του 2010(Πίνακας 6). Όσον αφορά, την καθαρή ροή των καταναλωτικών δανείων και την καθαρή ροή της χρηματοδότησης προς τα νοικοκυριά, υπάρχουν αυξομειώσεις με το πέρασμα των μηνών. Το συμπέρασμα όμως είναι ότι κι εδώ έχουμε πτώση των αριθμών, αφού για την καθαρή ροή των καταναλωτικών δανείων έχουμε αύξηση κατά 612 εκατ. ευρώ το Σεπτέμβριο του 2008 και μείωση κατά 279 εκατ. ευρώ τον Ιούλιο του 2010(Πίνακας 6). Και για την καθαρή ροή της χρηματοδότησης προς τα νοικοκυριά βλέπουμε ότι το Σεπτέμβριο του 2008 έχουμε αύξηση κατά 1.577 εκατ. ευρώ, ενώ τον Ιούλιο του 2010 έχουμε μείωση κατά 258 εκατ. ευρώ (Πίνακας 5).

5. 4 Επιτόκια Καταναλωτικών Δανείων

Στον παρακάτω πίνακα παραθέτουμε τα επιτόκια των καταναλωτικών δανείων χωρίς καθορισμένη διάρκεια ανά μήνα του 2009 και του 2010.

Πίνακας 7: Επιτόκια καταναλωτικών δανείων ανά μήνα

	2009	2010
Ιανουάριος	14,81 %	14,05 %
Φεβρουάριος	14,72 %	14,14 %
Μάρτιος	14,46 %	13,84 %
Απρίλιος	14,44 %	13,94 %
Μάιος	14,31 %	13,92 %
Ιούνιος	14,32 %	14,37 %
Ιούλιος	14,44 %	14,29 %
Αύγουστος	14,33 %	
Σεπτέμβριος	14,31 %	
Οκτώβριος	14,20 %	
Νοέμβριος	14,22 %	
Δεκέμβριος	14,08 %	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΘΕΣΠΙΣΜΕΝΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

Στις παρακάτω ενότητες 6. 1. και 6. 2. παραθέτω τα δύο τελευταία κανονιστικά πλαίσια που αφορούν τα καταναλωτικά δάνεια και θεσπίστηκαν το Φεβρουάριο του 2008 και τον Απρίλιο του 2010 αντίστοιχα.

6. 1 Νέοι Ευρωπαϊκοί Κανόνες για τα Καταναλωτικά Δάνεια (05/02/2008)

Σημαντικά οφέλη προκύπτουν για τους Έλληνες καταναλωτές προϊόντων καταναλωτικής πίστης από τη νέα οδηγία που ψήφισε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και με την οποία θεσπίζονται νέοι ευρωπαϊκοί κανόνες για τα καταναλωτικά δάνεια, σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Καταναλωτή.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την νέα οδηγία:

- Στο πεδίο εφαρμογής της θα εμπίπτουν τα πλέον διαδεδομένα καταναλωτικά δάνεια, δεδομένου ότι θα καλύπτει συμβάσεις πίστωσης που αφορούν ποσά από 200-75.000 ευρώ και θα αφορά και τις πιστωτικές κάρτες.
- Όλοι οι καταναλωτές στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα λαμβάνουν μέσω του εντύπου των «τυποποιημένων ευρωπαϊκών πληροφοριών καταναλωτικής πίστης» τις ίδιες πληροφορίες, ούτως ώστε εύκολα να μπορούν να συγκρίνουν και να επιλέγουν την πλέον συμφέρουσα από τις προσφορές που τους γίνονται είτε στην χώρα τους είτε σε άλλο κράτος-μέλος, καθώς και να επωφελούνται από τραπεζικά προϊόντα που δεν διατίθενται στην χώρα τους. Με απλά λόγια, αυτό σημαίνει ότι οι Έλληνες καταναλωτές θα έχουν τη δυνατότητα αξιοποιώντας τις πληροφορίες αυτές, αλλά και τις νέες τεχνολογίες, να έχουν πρόσβαση σε προϊόντα καταναλωτικής πίστης από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με επιτόκια πολύ πιο προνομιακά από αυτά που υπάρχουν στην Ελληνική αγορά.
- Ενθαρρύνεται η ανάπτυξη μιας διασυνοριακής αγοράς καταναλωτικών δανείων και η ενίσχυση του ανταγωνισμού που θα συμβάλλει στην βελτίωση των τραπεζικών προϊόντων και, ενδεχόμενα, στην μείωση των επιτοκίων.
- Ρυθμίζει το ζήτημα των συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης. Πρόκειται για συμβάσεις πίστωσης που χρησιμεύουν για χρηματοδότηση σύμβασης για την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών (πχ. με ινστιτούτα αδυνατίσματος).

■ Αναφέρει αναλυτικά τις πληροφορίες που θα πρέπει να δίνονται σε περίπτωση διαφήμισης καταναλωτικών δανείων και μάλιστα με χρήση αντιπροσωπευτικού παραδείγματος:

1. Το χρεωστικό επιτόκιο σταθερό ή μεταβλητό
2. Το συνολικό ποσό της πίστωσης
3. Το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο
4. Τη διάρκεια της Σύμβασης πίστωσης
5. Την τιμή τοις μετρητοίς και το ποσό της τυχόν προκαταβολής για πιστώσεις υπό μορφή προθεσμιακής πληρωμής
6. Το συνολικό ποσό που πρέπει να πληρώσει ο καταναλωτής και το ποσό των δόσεων

■ Καθορίζει με λεπτομέρεια τις πληροφορίες που θα πρέπει να δίνονται στον καταναλωτή πριν την σύναψη της σύμβασης, καθώς και εκείνες που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στην σύμβαση.

■ Ρυθμίζει αναλυτικά το ζήτημα των υπεραναλήψεων.

■ Εισάγει την αρχή του υπεύθυνου δανεισμού και θεσπίζει υποχρέωση εκ μέρους του πιστωτή αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή πριν την δανειοδότησή του, για την προστασία του από τυχόν υπερχρέωση.

■ Θεσπίζει δικαίωμα αναιτιολόγητης υπαναχώρησης εντός 14 ημερών από την υπογραφή της σύμβασης πίστωσης.

■ Προσδιορίζει με σαφήνεια τον τρόπο υπολογισμού του Συνολικού Ετήσιου Πραγματικού Ποσοστού Επιβάρυνσης (ΣΕΠΠΕ).

Σε σχετική ανακοίνωση υπογραμμίζεται ότι η Γενική Γραμματεία Καταναλωτή σε όλη την διάρκεια των διαπραγματεύσεων με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τις παρεμβάσεις της και τις προτάσεις της, συνέβαλε στην θέσπιση κανόνων οι οποίοι να εξασφαλίζουν το υψηλότερο δυνατόν επίπεδο προστασίας του καταναλωτή.

6. 2 Νέο Κανονιστικό Πλαίσιο για την Καταναλωτική Πίστη

Σε δημόσια διαβούλευση δόθηκε από τις 14.4.2010 και μέχρι τις 22.4.2010 το Σχέδιο Κοινής Απόφασης των Υπουργών Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας κ. Λ. Κατσέλη, Οικονομικών κ. Γ. Παπακωνσταντίνου και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας & Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κ. Χ. Καστανίδη με το οποίο ενσωματώνεται στην ελληνική νομοθεσία η Κοινοτική Οδηγία 2008/48/EK για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης.

Με το σχέδιο της Κοινής Υπουργικής Απόφασης υπάρχουν οι ακόλουθες αλλαγές:

1. Υποχρεωτική αναφορά των στοιχείων κόστους της πίστωσης, στις διαφημίσεις των πιστωτικών φορέων

Κάθε διαφήμιση καταναλωτικής πίστωσης υποχρεούται να αναφέρει, με τη χρήση αντιπροσωπευτικού παραδείγματος, όλα τα κρίσιμα στοιχεία σχετικά με το κόστος της πίστωσης. Για την εξασφάλιση πληρέστερης διαφάνειας και συγκρισιμότητας των προσφορών, η πληροφόρηση, πέραν του επιτοκίου χορηγήσεων και των άλλων στοιχείων, περιλαμβάνει και το ΣΕΠΠΕ, δηλαδή το Συνολικό Ετήσιο Πραγματικό Ποσοστό Επιβάρυνσης, που καθορίζεται με τον ίδιο τρόπο σε όλη την Κοινότητα και το οποίο αποδίδει κατά πληρέστερο τρόπο το κόστος της πίστωσης από ότι συμβαίνει σήμερα με το Συνολικό Ετήσιο Πραγματικό Επιτόκιο (ΣΕΠΕ).

Στο ΣΕΠΠΕ περιλαμβάνονται όλες οι δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων τόκων, φόρων ή άλλων τελών, εξόδων ασφαλιστικής κάλυψης ή άλλων εξόδων που πρέπει να καταβάλει ο καταναλωτής σε σχέση με τη σύμβαση πίστωσης.

2. Καθιέρωση της αρχής υπεύθυνου δανεισμού

Οι πιστωτικοί φορείς οφείλουν, προκειμένου να αποφεύγεται η υπερχρέωση των καταναλωτών, να ελέγχουν την ικανότητα του καταναλωτή να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει με την πίστωση. Οι πιστωτικοί φορείς έχουν καταρχήν υποχρέωση να παρέχουν επαρκείς εξηγήσεις, προσαρμοσμένες στον συγκεκριμένο κάθε φορά καταναλωτή, ώστε να μπορεί αυτός να αξιολογεί ποια σύμβαση πίστωσης είναι η πιο κατάλληλη για τις ανάγκες και την οικονομική κατάστασή του. Συγχρόνως όμως ο ίδιος ο πιστωτικός φορέας οφείλει να ερευνά και να αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή και να μη χορηγεί δάνεια χωρίς προηγούμενο έλεγχο της φερεγγυότητας του καταναλωτή. Σε περίπτωση παραβίασης των υποχρεώσεων του υπεύθυνου δανεισμού από τον πιστωτικό φορέα, εκτός από την επιβολή διοικητικών κυρώσεων, προβλέπεται δικαίωμα του καταναλωτή να ζητήσει αποζημίωση. Έτσι, για παράδειγμα, θα μπορούσε ο καταναλωτής, στο πλαίσιο της αποκατάστασης της ζημίας

που υφίσταται, να απαλλαχθεί από την υποχρέωση για μερική ή και ολική καταβολή τόκων για το ποσό της πίστωσης.

3. Ενίσχυση της προσυμβατικής και συμβατικής πληροφόρησης και πρόβλεψη κυρώσεων σε περίπτωση ελλιπούς πληροφόρησης

Καθιερώνεται η υποχρέωση του πιστωτικού φορέα για παροχή διεξοδικής πληροφόρησης σε εύλογο χρόνο πριν από τη σύναψη σύμβασης, ώστε να δοθεί πραγματικά η δυνατότητα στον καταναλωτή να σταθμίσει και να συγκρίνει τις διαφορετικές προσφορές. Οι πληροφορίες αυτές προσδιορίζονται επ' ακριβώς στην υπουργική απόφαση. Οι ίδιες και περαιτέρω πληροφορίες δίνονται και με τη σύναψη της σύμβασης. Με σκοπό τη διασφάλιση πλήρους διαφάνειας θεσπίζεται υποχρέωση του πιστωτικού φορέα να ενημερώνει τον καταναλωτή καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης για αλλαγές του επιτοκίου και αλλαγές των καταβολών. Η παραβίαση της υποχρέωσης πληροφόρησης επισύρει εκτός από διοικητικές κυρώσεις, και έννομες συνέπειες αστικού δικαίου.

Ειδικότερα και ενδεικτικά:

- Επιβαρύνσεις που δεν προσδιορίζονται με σαφήνεια στη σύμβαση, δεν επιβάλλονται στον καταναλωτή.
- Εάν το ΣΕΠΠΕ που είναι δηλωμένο στη σύμβαση είναι υψηλότερο από το ορθά υπολογιζόμενο, τότε μειώνεται αντίστοιχα το επιτόκιο χορηγήσεων.
- Εάν στη σύμβαση δεν περιλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με τους όρους και τις προϋποθέσεις τροποποίησης των επιβαρύνσεων ή του επιτοκίου, ο πιστωτικός φορέας δεν έχει το δικαίωμα να τροποποιεί το επιτόκιο ή τις επιβαρύνσεις εις βάρος του καταναλωτή.
- Εάν στη σύμβαση δεν περιλαμβάνονται πληροφορίες για τη διάρκεια ή το δικαίωμα καταγγελίας, ο καταναλωτής έχει δικαίωμα να καταγγείλει τη σύμβαση οποτεδήποτε χωρίς καμία επιβάρυνση.

4. Δικαίωμα αναιτιολόγητης υπαναχώρησης του καταναλωτή

Θεσπίζεται δικαίωμα αναιτιολόγητης και αζήμιας υπαναχώρησης του καταναλωτή από τη σύμβαση πίστωσης, εντός προθεσμίας δεκατεσσάρων ημερών.

5. Δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης

Ο καταναλωτής έχει δικαίωμα ανά πάσα στιγμή να εξοφλεί πρόωρα την πίστωση. Σε περίπτωση που η πιστωτική σύμβαση έχει κατά το χρόνο της πρόωρης αποπληρωμής κυμαινόμενο επιτόκιο, ο πιστωτικός φορέας δεν δικαιούται να απαιτήσει καμία απολύτως αποζημίωση ή επιβάρυνση. Ο πιστωτικός φορέας δικαιούται να απαιτήσει αποζημίωση μόνο στην περίπτωση που έχει συμφωνηθεί σταθερό επιτόκιο

χορηγήσεων. Η αποζημίωση ωστόσο αυτή δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1% του ποσού της πίστωσης που εξοφλείται πρόωρα εφόσον το χρονικό διάστημα μεταξύ της πρόωρης εξόφλησης και της συμφωνηθείσας λήξης της πίστωσης υπερβαίνει το ένα έτος. Εάν το χρονικό διάστημα είναι μικρότερο του έτους του έτους, η αποζημίωση δεν μπορεί να υπερβαίνει το 0,5% του ποσού της πίστωσης που εξοφλείται πρόωρα. Ακόμη όμως και στην περίπτωση της σύμβασης με σταθερό επιτόκιο ο πιστωτικός φορέας μπορεί να ζητά την αποζημίωση μόνο κατά το μέρος που προεξοφλήθηκε ποσό μεγαλύτερο των 10.000 ευρώ τους τελευταίους δέκα μήνες. Δηλαδή ο καταναλωτής μπορεί σε κάθε δώδεκα μήνες να προεξοφλεί χωρίς καμία επιβάρυνση ποσόν 10.000 ευρώ. Στην Κοινή Υπουργική Απόφαση προβλέπονται μάλιστα και λόγοι έκπτωσης του πιστωτικού φορέα από το δικαίωμα της παραπάνω αποζημίωσης, όπως λόγου χάρι στην περίπτωση που ο πιστωτικός φορέας δεν ενημέρωσε τον καταναλωτή για το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης ή τον ύψος τον καθορισμό της παραπάνω αποζημίωσης.

6. Καταγγελία συμβάσεων πίστωσης αόριστης διάρκειας

Εισάγεται δικαίωμα του καταναλωτή να καταγγέλλει σύμβαση πίστωσης αόριστης διάρκειας ανά πάσα στιγμή και χωρίς επιβάρυνση, εκτός αν τα μέρη έχουν συμφωνήσει προθεσμία ειδοποίησης η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τον ένα μήνα. Αντίθετα ο πιστωτικός φορέας δύναται να καταγγείλει τη σύμβαση πίστωσης αόριστης διάρκειας μόνο εφόσον έχει τηρήσει τουλάχιστον δίμηνη προθεσμία ειδοποίησης. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα τεθεί τέρμα στην πρακτική πιστωτικών ιδρυμάτων να κλείνουν τους ανοικτούς ιδίως λογαριασμούς, απαιτώντας άμεσα την επιστροφή του υπολοίπου της πίστωσης και αιφνιδιάζοντας τους καταναλωτές.

7. Προστασία του καταναλωτή στις συνδεδεμένες συμβάσεις πίστωσης

Εισάγονται ειδικές διατάξεις για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών στις συνδεδεμένες συμβάσεις πίστωσης, στις οποίες υπάρχει αλληλεξάρτηση μεταξύ της αγοράς των αγαθών ή των υπηρεσιών και της σύμβασης πίστωσης. Για παράδειγμα, τέτοια σύμβαση υπάρχει όταν ο πιστωτικός φορέας (π.χ. η τράπεζα) παρέχει πίστωση χρησιμοποιώντας για τη σύναψη ή την προετοιμασία της σύμβασης πίστωσης τις υπηρεσίες του πωλητή του αγαθού ή της υπηρεσίας. Υπάρχει δε σε κάθε περίπτωση συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης, όταν αναφέρεται στη σύμβαση πίστωσης το συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσία για την αγορά του οποίου χορηγείται η πίστωση.

Στην περίπτωση της συνδεδεμένης πίστωσης εάν ο καταναλωτής υπαναχωρήσει με βάση κανόνα κοινοτικού δικαίου από τη σύμβαση παροχής του αγαθού ή της υπηρεσίας, αποδεσμεύεται εκ του νόμου και από τη συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης.

Δεν χρειάζεται δηλαδή πλέον να εξοφλεί την πίστωση που του είχε χορηγηθεί για την αγορά του αγαθού ή της υπηρεσίας. Τέτοιες περιπτώσεις είναι οι πιστώσεις για αγορές από απόσταση, εκτός καταστήματος και για χρονομεριστική μίσθωση.

Σε κάθε άλλη περίπτωση προβλημάτων σχετικά με τη σύμβαση αγοράς, δηλαδή όταν τα αγαθά ή οι υπηρεσίες που χρηματοδοτούνται από τη συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης δεν παρασχεθούν ή δεν ανταποκρίνονται στους όρους της σύμβασης παροχής (παραδείγματος χάριν, είναι ελαττωματικά), ο καταναλωτής δικαιούται να στραφεί και κατά του πιστωτικού φορέα και να παύσει να πληρώνει την πίστωση, υπό την προϋπόθεση ότι έχει ασκήσει δικαίωμά του κατά του προμηθευτή (λόγου χάριν, για την αντικατάσταση του πράγματος) και δεν έχει ικανοποιηθεί.

8. Διοικητικές κυρώσεις

Με σκοπό την αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων για την καταναλωτική πίστη εισάγονται πρόσθετες εξουσίες ελέγχου του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, όπως εξουσία πρόσβασης στις επαγγελματικές εγκαταστάσεις των πιστωτικών φορέων και λήψης πληροφοριών. Προβλέπεται η επιβολή χρηματικού προστίμου από τον Υπουργό Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας για κάθε παράβαση των διατάξεων της απόφασης, το οποίο μπορεί να φθάνει μέχρι το ποσόν των 1.000.000 ευρώ. Προβλέπεται περαιτέρω η επιβολή διοικητικών κυρώσεων σε πιστωτικούς φορείς ή μεσίτες πιστώσεων οι οποίοι είτε παρακωλύουν τους ελέγχους, είτε αρνούνται την παροχή των αιτούμενων πληροφοριών ή παρέχουν ψευδείς. Για πρώτη φορά θεσπίζεται πλαίσιο συνεργασίας σχετικά με θέματα καταναλωτικής πίστης μεταξύ της Τράπεζας της Ελλάδος και του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας το οποίο θα εξειδικευθεί σε σχετικό Μνημόνιο Συνεργασίας που θα υπογραφεί εντός των προσεχών έξι μηνών μεταξύ των δύο φορέων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι δυσμενείς εξελίξεις στην οικονομία και κυρίως στα δημοσιονομικά μεγέθη και ο κλονισμός της εμπιστοσύνης επιβάρυναν το τραπεζικό σύστημα. Σε αντίθεση με όσα συνέβησαν σε πολλές άλλες χώρες, όπου η κρίση εκδηλώθηκε αρχικά στο τραπεζικό σύστημα και μεταφέρθηκε στη συνέχεια στην πραγματική οικονομία, στην Ελλάδα το τραπεζικό σύστημα, που έχει στέρεες βάσεις, αντιμετώπισε δυσχέρειες ρευστότητας όταν οι έντονες δημοσιονομικές ανισορροπίες οδήγησαν στην υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας, γεγονός που περιόρισε την πρόσβαση των τραπεζών σε πηγές άντλησης ρευστότητας και αύξησε το κόστος δανεισμού τους.

Παράλληλα, η επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου των καταθέσεων, λόγω της ύφεσης, επηρέασε την προσφορά δανειακών κεφαλαίων. Όπως έχει επανειλημμένα τονίσει η Τράπεζα της Ελλάδος, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα επέδειξε αξιοσημείωτη αντοχή στην διάρκεια της διεθνούς κρίσης. Προϋπόθεση όμως για να διατηρήσει αυτή την ικανότητα και στο μέλλον είναι η άρση των εξωγενών παραγόντων που επηρεάζουν τη λειτουργία του και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο μέλλον της ελληνικής οικονομίας.

Ήδη οι τράπεζες υιοθετούν αυστηρότερα κριτήρια χορήγησης νέων δανείων, ενώ εκτιμάται ότι θα αυξηθούν σημαντικά και οι προβλέψεις τους έναντι του πιστωτικού κινδύνου, λόγω της αναμενόμενης περαιτέρω ανόδου των επισφαλειών, οι οποίες συνήθως παρουσιάζουν χρονική υστέρηση σε σύγκριση με τον οικονομικό κύκλο. Καθοριστικοί παράγοντες της ρευστότητας θα είναι η εξέλιξη των καταθέσεων και η δυνατότητα των τραπεζών να διαφοροποιήσουν τις πηγές άντλησης ρευστότητας, εν όψει της προβλεπόμενης σταδιακής απόσυρσης των μέτρων «ενισχυμένης πιστωτικής στήριξης» από το Ευρωσύστημα.

Η διεθνής ύφεση έχει επηρεάσει δυσμενώς την εγχώρια οικονομική δραστηριότητα και, μέσω αυτής, τη χρηματοοικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών. Το 2009 η εφαρμογή από τις τράπεζες αυστηρότερων κριτηρίων χορήγησης πιστώσεων προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά περιόρισε την προσφορά δανείων, ενώ ο κλονισμός της εμπιστοσύνης των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων ως προς τις μελλοντικές τους επιδόσεις και τα αντίστοιχα εισοδήματά τους και η επακόλουθη υποχώρηση της ροπής προς κατανάλωση, επενδύσεις και ανάληψη πιστωτικών υποχρεώσεων, περιόρισαν τη ζήτηση δανείων.

Σύμφωνα με στοιχεία που συνέλεξε η Ελληνική Ένωση Τραπεζών από τις τράπεζες-μέλη της, προκύπτει ότι οι τράπεζες εξακολουθούν να είναι ιδιαίτερα αυστηρές κατά τη χορήγηση καταναλωτικών και στεγαστικών δανείων με στόχο τη σταδιακή βελτίωση του χαρτοφυλακίου των δανείων τους προς τα νοικοκυριά. Ειδικότερα, το 2009 σε σχέση με το 2008, για όλες τις κατηγορίες δανεισμού προς νοικοκυριά, τα ποσοστά εγκρίσεων, σε επίπεδο μεμονωμένων τραπεζών, ως ποσοστό του συνόλου των αιτήσεων χορήγησης δανείων ήταν στο σύνολό τους χαμηλότερα, με εξαίρεση τα καταναλωτικά δάνεια χωρίς εξασφάλιση, για τα οποία παρουσιάστηκε οριακή αύξηση του ανώτατου ποσοστού εγκρίσεων κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες. Παράλληλα, το χαμηλότερο ποσοστό εγκρίσεων, για τη συγκεκριμένη κατηγορία δανεισμού, περιορίστηκε σημαντικά κατά 16 ποσοστιαίες μονάδες.

Η διεύρυνση της διείσδυσης των τραπεζών στη καταναλωτική και στεγαστική πίστη συντελέστηκε με την απελευθέρωση των τραπεζικών εργασιών και την άρση των περιορισμών στη χορήγηση καταναλωτικών και στεγαστικών δανείων, μετά την ένταξη στην ευρωζώνη, η οποία συνοδεύτηκε με αποκλιμάκωση των επιτοκίων. Σε αυτό συνετέλεσε και η αποδέσμευση σημαντικών εποπτικών κεφαλαίων στην Τράπεζα Ελλάδος, τα οποία διοχετεύτηκαν στη χρηματοδότηση των νοικοκυριών. Μέχρι τότε η απόκτηση στέγης μέσω στεγαστικού δανείου ή λήψη καταναλωτικού δανείου ήταν πρόνομο ολίγων.

Αυτή όμως η επέκταση δεν συνοδεύτηκε μέχρι σήμερα από αντίστοιχη ενημέρωση των νοικοκυριών. Η ενίσχυση της διαφάνειας των συναλλαγών και του ανταγωνισμού, η ενίσχυση του εποπτικού και ρυθμιστικού ρόλου της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Ανταγωνισμού και οι πολιτικές για την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών επιπτώσεων είναι κάτι αναγκαίο.

Σήμερα τα καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια είναι προϊόντα ευρύτατης κατανάλωσης, που προωθούνται με ισχυρές διαφημιστικές καμπάνιες. Η αντίληψη ότι το νοικοκυριό ευθύνεται για την υπερχρέωση του και θα πρέπει να αναλάβει το κόστος των επιλογών του οδηγεί ουσιαστικά στη περιθωριοποίηση του, συνιστά απαράδεκτη ηθική αντίληψη για τον σύγχρονο πολιτισμό μας και πρέπει να εξαλείφει.

Σε κάθε περίπτωση, και παρά της ιδιαιτερότητες της οικονομικής συγκυρίας, η επιβράδυνση του ρυθμού πιστωτικής επέκτασης των νοικοκυριών εξακολουθεί να παρέχει σοβαρές ενδείξεις ότι η σταδιακή ωρίμανση της αγοράς έχει ξεκινήσει και, πιθανώς, θα επέλθει σύντομα η σταθεροποίηση της ζήτησης καταναλωτικών δανείων σε επίπεδα ανάλογα με αυτά άλλων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης.

Βιβλιογραφία

- Bessis, J. (2002), *Risk Management in Banking*, 2nd edition, John Wiley.
- Φιλίππου Μηχαήλ, (Μάιος 2007), *Καταναλωτικά Δάνεια*, Εκδόσεις Σάκκουλας.
- Κλαβανίδου Δέσποινα, (1997), *Καταναλωτικά Δάνεια*, Εκδόσεις Σάκκουλας.
- Ζέρβας Χρήστος, (2002), *Διαχείριση Πιστωτικών Κινδύνων Καταναλωτικών Δανείων*, Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών.
- Αγγελόπουλος Χρ. Παναγιώτης, (2008), *Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Αγορές – Προϊόντα – Κίνδυνοι*, Αθήνα, Β' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλη.
- Κοσμίδου Κυριακή & Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος, (2003), *Συστήματα Διαχείρισης Τραπεζικών κινδύνων: Η περίπτωση του Asset Liability Management*, Αθήνα, Εκδόσεις Κλειδάριθμος.
- Γκόρτσος Χρήστος & Αλεξάκης Παναγιώτης, (2006), *Εισαγωγή στις Τραπεζικές σπουδές, Α. Το Νομισματικό και Χρηματοπιστωτικό Περιβάλλον*, Ελληνική Ένωση Τραπεζών – Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο, Εκπαιδευτικά Εγχειρίδια.
- Ελληνική Ένωση Τραπεζών - Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα το 2009 (Ιούνιος 2010)
- Τράπεζα της Ελλάδος – Εκδόσεις και Μελέτες
- Τράπεζα της Ελλάδος – Έκθεση για τη Νομισματική Πολιτική
- Δελτία Τύπου Τράπεζας της Ελλάδος (2003-2010)
- Ετήσια Έκθεση ΑΤΕbank 2006
- Ετήσια Έκθεση ΑΤΕbank 2007
- Ετήσια Έκθεση ΕFG Eurobank 2006
- Ετήσια Έκθεση ΕFG Eurobank 2007

Δικτυακοί Τόποι

- Τράπεζα της Ελλάδος - www.bankofgreece.gr
- Τράπεζα ΑΤΕbank - www.atebank.gr
- Τράπεζα Eurobank - www.eurobank.gr
- Ελληνική Ένωση Τραπεζών - www.hba.gr
- Ετήσιες Εκθέσεις ΑΤΕbank
Διαθέσιμο:
<http://www.atebank.gr/ATEbank/InvestmentNews/etisiesEktheseis/>
- ΕFG Eurobank Ergasias – Ετήσιος Απολογισμός 2009
Διαθέσιμο:
<http://www.eurobank.gr/online/home/generic.aspx?id=22&mid=352&lang=g>

Ιστοσελίδες

- Στεργίου, Ε., «Τέλος τα ψιλά γράμματα στην καταναλωτική πίστη», Καθημερινή, 20 Μαΐου 2008.
Διαθέσιμο:
http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_mc2_1_20/05/2008_233491
- Μάρος, Α., «Οι Έλληνες αγκαλιάζουν την καταναλωτική πίστη», Επιστημονικό Marketing Management, Απρίλιος 2009.
Διαθέσιμο:
http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=2013
- Ένωση Καταναλωτών, «Έληξε η δημόσια διαβούλευση για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης», Ένωση Καταναλωτών (ΕΚΠΟΙΖΩ), 26 Απριλίου 2010.
Διαθέσιμο:
<http://www.ekpizo.gr/el/financialservices/?&nid=652>
- Hellenic Business, «Πτώση η καταναλωτική πίστη στην Ελλάδα», Hellenic Business, 14 Μαΐου 2010.
Διαθέσιμο:
<http://www.hbnews.gr/permalink/32575.html>
- Οικονομία-Ειδικός Συνεργάτης, «Ανοίγει ο δρόμος για καταναλωτικά δάνεια και πιστωτικές κάρτες από την ΕΕ», NewsTime, 21 Ιουλίου 2010.
Διαθέσιμο:
<http://www.newstime.gr/?i=nt.el.article&id=8633>

- Υπουργείο Οικονομικών, «Νέο κανονιστικό πλαίσιο για τα καταναλωτικά δάνεια», Tax Heaven, 16 Απριλίου 2010.
 Διαθέσιμο:
<http://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/5809>
- Γενική Γραμματεία Καταναλωτή, «Καταναλωτική Πίστη».
 Διαθέσιμο:
<http://www.efpolis.gr/el/diasfalisi-oikonomikon-symefronton-katanoloton/39-cat-xrimatopistotikes-ypireseies/68-katanolotiki-pisti.html>
- Analitis.com, «Νέα δεδομένα στα καταναλωτικά δάνεια», 13 Νοεμβρίου 2009.
 Διαθέσιμο:
http://www.analitis.com/~analiti1/index.php?option=com_content&task=view&id=4882&Itemid=69
- Ελευθεροτυπία, «Ο μίτος για τον λαβύρινθο των καταναλωτικών δανείων», Enet.gr, 15 Οκτωβρίου 2009.
 Διαθέσιμο:
<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=92445>
- Ψαρρά, Ζ., «Μπαράζ ρυθμίσεων για τους δανειολήπτες από τις τράπεζες», Πρώτο ΘΕΜΑ online, 21 Μαΐου 2010.
 Διαθέσιμο:
<http://www.protothema.gr/economy/article/?aid=69332>
- Καραγεώργου, Ε., «Αναμένεται αρνητικός ρυθμός πιστωτικής επέκτασης το 2010», Capital.gr, 20 Ιανουαρίου 2010.
 Διαθέσιμο:
<http://www.capital.gr/News.asp?id=891111>
- Loan 24, «Καταναλωτικά Δάνεια».
 Διαθέσιμο:
<http://www.loan24.gr/Katanolotika-Daneia.asp>
- Τζώρτζη, Ε., «Οδηγός με όλα τα καταναλωτικά δάνεια που προσφέρουν οι τράπεζες», Καθημερινή.
 Διαθέσιμο:
http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_economy_1_17/11/2007_249302

- Το Βήμα, «Μείωση επιτοκίων σε πιστωτικές, στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια ζητά το INKA», ΤΟ ΒΗΜΑonline, 1 Φεβρουαρίου 2010.
 Διαθέσιμο:
<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=41&nid=1101328>
- Northern Greece Business Index, «Ασθμαίνει η χρηματοδότηση από τις τράπεζες», NGBI500, 27 Σεπτεμβρίου 2009.
 Διαθέσιμο:
<http://ngbi500.gr/?p=66>
- Σύνοδος Ολομέλειας, «Ενιαίοι ευρωπαϊκοί κανόνες για τα καταναλωτικά δάνεια», Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 16 Ιανουαρίου 2008.
 Διαθέσιμο:
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=IM-PRESS&reference=20080111PR18242&language=EL>
- Χρηστίδης, Γ., «Καταναλωτικά Δάνεια. Σαρωτικές αλλαγές μέσω Βρυξελλών», Δημοσιογραφικό Συγκρότημα Μακεδονία, 15 Ιανουαρίου 2008.
 Διαθέσιμο:
<http://www.makthes.gr/news/economy/11360/>
- Ευθυμιάδης, Π., «Φθηνότερα στην Ελλάδα τα στεγαστικά και τα καταναλωτικά δάνεια», Απογευματινή, 25 Μαΐου 2009.
 Διαθέσιμο:
<http://www.apogevmatini.gr/?p=26705>
- ΤΑ ΝΕΑ, «Αύξηση στα επιτόκια σε στεγαστικά, καταναλωτικά δάνεια και πιστωτικές κάρτες», fatsimare.net.
 Διαθέσιμο:
http://www.fatsimare.net/economy/p2_articleid/28612
- Τζώρτζη, Ε., «Νέα καταναλωτικά δάνεια στα μέτρα των δανειοληπτών», Καθημερινή, 12 Δεκεμβρίου 2009.
 Διαθέσιμο:
http://www.ekathimerini.gr/4Dcgi/4Dcgi/_w_articles_civ_1100004_12/12/2009_383158
- Κέντρο Προστασίας Καταναλωτών, «Δάνεια: Προσέχουμε για να έχουμε», ΚΕ.Π.ΚΑ online, 19 Μαρτίου 2008.
 Διαθέσιμο:
http://kepka.org/index.php?option=com_content&task=view&id=283&Itemid=27

- «Οδηγός Καταναλωτικών Δανείων», €ompare.gr.

Διαθέσιμο:

<http://www.ucompare.gr/loanguide>